

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ચિન્નથાઈ ઉર્ફે વીરલક્ષ્મી

વિ.

કુલશેકર પંડ્યા નાયકર અને અન્ય

(અને સંબંધિત અપીલો)

૧૪/૧૨/૧૯૫૧

[સૈયદ ફઝલ અલી, મહેર ચંદ મહાજન અને ચંદ્રશેખર ઐયર, ન્યાયમૂર્તિઓ]

અવિભાજ્ય એસ્ટેટ ઉત્તરાધિકાર-શાખાની લુપ્તતા-ઉત્તરાધિકાર અંગે

વિવાદો-સમાધાન-દસ્તાવેજનું અર્થઘટન-કુટુંબનું વિભાજન-અન્ય શાખાઓના નાના સભ્યો દ્વારા ઉત્તરાધિકારના અધિકારનો ત્યાગ-પુરાવાની પર્યાપ્તતા-વિભાજન લાવવાનો અધિકાર-છૂટા કરવાના સામાન્ય શબ્દોની અસર.

અવિભાજ્ય એસ્ટેટ ઉત્તરાધિકારના હેતુઓ માટે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત રહી નથી તે સ્થાપિત કરવા માટે, પરિવારના નાના સભ્યો દ્વારા એસ્ટેટના ઉત્તરાધિકારની તેમની તક જતી કરવાનો ઇરાદો, સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત, સાબિત કરવો જરૂરી છે. દરેક કિસ્સામાં એ સાબિત કરવાની જવાબદારી વાદી પર છે કે એસ્ટેટમાં પ્રતિવાદીની શાખાની સંયુક્ત માલિકી નક્કી કરવામાં આવી હતી જેથી તે છેલ્લા ધારકની શાખાની અલગ મિલકત બની જાય. લાગુ કરવાની કસોટી એ છે કે શું હકીકતો અવિભાજ્ય એસ્ટેટમાં કોઈ હિતનો ત્યાગ અથવા શરણાગતિ અથવા ઉત્તરાધિકારના અધિકારનો ત્યાગ અને જમીનદારીને અલગ મિલકતનું પાત્ર આપવાનો સ્પષ્ટ ઇરાદો દર્શાવે છે.

અવિભાજ્ય એસ્ટેટનું વિભાજન લાવવાનો અધિકાર તેના ધારક પાસે રહેલી હસ્તાંતરણની સત્તા પરથી અનુમાનિત કરી શકાતો નથી. અવિભાજ્ય એસ્ટેટના કિસ્સામાં સભ્યોમાં તેનું વિભાજન કરવાની સત્તા અસ્તિત્વમાં નથી, જોકે ધારકમાં તેને હસ્તાંતરિત કરવાની સત્તા છે, અને એક સત્તાના અસ્તિત્વ પરથી બીજી સત્તાનું અનુમાન કરી શકાતું નથી, કારણ કે તે એસ્ટેટની પ્રકૃતિ અને પાત્ર માટે વિનાશક છે અને તેને વિભાજ્ય મિલકત બનાવે છે.

અવિભાજ્ય એસ્ટેટ ધરાવતા સંયુક્ત કુટુંબનો સભ્ય પોતાના અને પોતાના

વારસદારો વતી ઉત્તરાધિકારના પોતાના અધિકારનો ત્યાગ કરી શકે છે પરંતુ આવો કોઈ પણ ત્યાગ તમામ સભ્યોના લાભ માટે કાર્યરત હોવો જોઈએ અને શરણાગતિ કુટુંબની તમામ શાખાઓની તરફેણમાં તેના તમામ સભ્યોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા હોવી જોઈએ.

રિલીઝ ડીડમાં (છૂટા કરવાના દસ્તાવેજમાં) છૂટા કરવાના સામાન્ય શબ્દોનો અર્થ એ નથી કે ત્યારે મુકવામાં આવેલા અધિકારો સિવાયના અન્ય અધિકારો છૂટા કરવામાં આવ્યા છે, અને જ્યારે તેનો અમલ કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે પક્ષકારોના ધ્યાનમાં જે સંજોગો હતા તેના પૂરતા મર્યાદિત હોવા જોઈએ.

પ્રથમ શાખાનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા અવિભાજ્ય એસ્ટેટના ધારકના મૃત્યુ પછી તેની વિધવા કે એવો દાવો કરતા કબજો મેળવ્યો કે એસ્ટેટ તેના પતિની અલગ મિલકત હતી અને વસિયત હેઠળ પણ હતી. તેણી અને પરિવારની બીજી, ત્રીજી અને ચોથી શાખાના સભ્યો વચ્ચે વિવાદો ઊભા થયા અને આ સૌહાર્દપૂર્ણ રીતે ઉકેલવામાં આવ્યા. એસ જે ત્રીજી શાખાનો વરિષ્ઠ સભ્ય હતો તેણે ડી ગામ અને અમુક પત્તાઈ (ઘરખેડ) જમીનોનો એક-ચતુર્થાંશ હિસ્સો સંપૂર્ણ માલિક તરીકે મેળવ્યો અને ૬૬૬ મે, ૧૮૯૦ ના રોજ આ શરતોમાં રિલીઝ ડીડનો અમલ કર્યો: "ઉક્ત જમીન મિલકતો પર અને ઉપરોક્ત અન્ય તમામ મિલકતોમાં એસ પાસે જે પણ અધિકારો હોય તે સંપૂર્ણપણે ઉક્ત કે અને તેના વારસદારોની તરફેણમાં છોડી દે છે અને તેમને ભેટ, વેચાણ વગેરે દ્વારા તેના હસ્તાંતરણની સત્તા સાથે તેનો આનંદ માણવા સક્ષમ બનાવે છે..... ઉક્ત એસ અને તેના વારસદારોનો કે

ની માલિકીની દર્શાવેલ મિલકતો પર કોઈ પણ પ્રકારનો દાવો રહેશે નહીં." કેએસ જે બીજી શાખાનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા હતા અને તેમણે કે સામે દાવો દાખલ કર્યો હતો તેમણે ૧૦મી મે, ૧૮૯૦ ના રોજ એક દસ્તાવેજ હેઠળ દાવાનું સમાધાન કર્યું હતું જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે સાથે જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી: (i) કે જમીનદારી કે ના જીવનકાળ સુધી તેના દ્વારા ભોગવવામાં આવશે અને કેએસ અને તેના વારસદારો કે ના જીવનકાળ પછી ડી ગામ સિવાય જમીનદારીનો આનંદ માણશે જે એસ ને આપવામાં આવ્યું હતું; (ii) બી ગામ અને અમુક પત્નાઈ જમીનોનો એક-ચતુર્થાંશ ભાગ કેએસ ને સંપૂર્ણ રીતે આપવામાં આવશે; (iii) અન્ય તમામ પત્નાઈ જમીનો, ઈમારતો અને જંગમ મિલકતો જે કે ના પતિની હતી તેનો કે અને તેના વારસદારો દ્વારા સંપૂર્ણ રીતે આનંદ માણવામાં આવશે.' કે ના મૃત્યુ પર એસ્ટેટ કેએસ ના પુત્ર ઝેડ માં નિહિત થઈ. ઝેડ ના સંતાન વિના મૃત્યુ પછી બીજી શાખા લુપ્ત થઈ ગઈ અને પત્નાઈ જમીનો અને ઈમારતો, બી ગામ અને જમીનદારીની માલિકી અંગે ઝેડ ની વિધવા (જે કે ની પૌત્રી હતી) અને ત્રીજી અને ચોથી શાખાઓના પરિષ્ઠ સભ્યો વચ્ચે વિવાદો ઉભા થયા:

કોર્ટે ઠેરવેલ (i) કે કેએસ પત્નાઈ જમીનો અને ઈમારતો કે ની તરફેણમાં હસ્તાંતરિત કરવા અને તેને સંપૂર્ણ માલિકી હક્ક આપવા સક્ષમ હોવાથી, અને એસ પણ તેને સંપૂર્ણ રીતે આપવા સંમત થયા હોવાથી, કે આ જમીનો અને ઈમારતોની સંપૂર્ણ માલિક બની ગઈ અને આ સંયુક્ત એસ્ટેટનો ભાગ રહેવાનું બંધ થઈ ગયું અને કે ની પૌત્રીઓને તેના સ્ત્રીધન વારસદારો તરીકે સ્થાનાંતરિત

થઈ.

(ii) ૧૮૯૦ ની ગોઠવણને ધ્યાનમાં લેતાં કોઈપણ પક્ષકારો માટે એ નકારવાનું ખુલ્લું નહોતું કે બી ગામ જમીનદારીમાંથી અલગ કરવામાં આવ્યું હતું અને કેએસ ને તેની ખાનગી મિલકત તરીકે સંપૂર્ણ રીતે આપવામાં આવ્યું હતું. પરિણામે તે ગામ ઝેડ ને અલગ મિલકત તરીકે સ્થાનાંતરિત થયું અને તેના મૃત્યુ પર તે તેની વિધવાને સ્થાનાંતરિત થયું.

(iii) ૧૮૯૦ માં કરવામાં આવેલ ગોઠવણથી સંયુક્ત કુટુંબના સભ્યો વચ્ચે વિભાજનનો પુરાવો મળતો નથી અથવા પરિવારના નાના સભ્યોના ભાગ પર કેએસ ની શાખામાં પુરૂષ વંશજોની નિષ્ફળતા પર ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા ઉત્તરાધિકારની અપેક્ષા છોડી દેવાનો કોઈ ઈશદો સાબિત થતો નથી.

(iv) કે એસ દ્વારા અમલમાં મુકાયેલ રિલીઝ ડીડના વર્ણનને કેએસ ના દાવામાં સમાધાનના પ્રકાશમાં વાંચવું પડતું હતું, અને બંને દસ્તાવેજોને એકસાથે વાંચવાથી યોગ્ય અનુમાન એ હતું કે એસ એ પરિવારના સૌથી વરિષ્ઠ સભ્ય તરીકે તરત જ જમીનદારીના ઉત્તરાધિકારના તેના અધિકારનો જ ત્યાગ કર્યો હતો અને તેણે તેના અધિકાર અથવા તેની શાખાના અધિકારનો ત્યાગ કર્યો ન હતો કે જો અને જ્યારે પ્રસંગ ઉભો થાય ત્યારે ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા જમીનદારીના ઉત્તરાધિકાર મેળવવાનો; તેથી ત્રીજી શાખાનો વરિષ્ઠ સભ્ય ચોથી શાખાના વરિષ્ઠ સભ્ય અને ઝેડ ની વિધવા કરતા જમીનદારીમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવા હકદાર હતો.

વઢ્રેવુ રંગનાયકમ્મા વિ. વઢ્રેવુ બુદ્ધી રામૈયા (૫ સી.એલ.આર. ૪૩૯), શિવગણના તેવર વિ. પેરિયાસામી (૫ આઈ.એ. ૫૧) અને ઠકુરાણી તારા કુમારી વિ. ચતુર્ભુજ નારાયણ સિંહ (૪૨ આઈ.એ. ૧૯૨) અલગ તારવવામાં આવેલ.

સરતાજ કુઆરીનો કેસ (૧૫ આઈ.એ. ૫૧), કોનમ્મલ વિ. અન્નદાના (૫૫ આઈ.એ. ૧૧૪), કલેક્ટર ઓફ ગોરખપુર વિ. રામ સુંદર માલ (આઈ.એલ.આર. ૫૬ અલ્હાબાદ ૪૬૮ પી.સી.), શ્રી રાજા લક્ષ્મી દેવી ગારુ વિ. શ્રી રાજા સૂર્ય નારાયણ (આઈ.એલ.આર. ૨૦ મદ્રાસ ૨૫૬ પી.સી.) અને ડીરેક્ટર્સ વગેરે ઓફ એલ. એન્ડ એસ.ડબલ્યુ. રાય. કું. વિ. રિચાર્ડ ડોડ્રીજ (એલ.આર. ૪ એચ.એલ. ૬૧૦) નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

મદ્રાસ હાઈકોર્ટના ચુકાદાને સમર્થન આપવામાં આવ્યું.

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ડિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૨૯ થી ૩૩, ૮૯ અને ૯૦/૧૯૪૯

૧૯૪૩ ની અપીલ નં. ૨૩૦, ૩૦૦-૩૦૨, ૩૫૫, ૩૫૬ અને ૪૧૩ માં મદ્રાસ ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર (લિયોનેલ લીચ સી. જે. અને રાજામન્નર ન્યાયમૂર્તિ) ના ૩૦મી ઓક્ટોબર ૧૯૪૫ ના ચુકાદા અને હુકમનામા પરથી અપીલો.

૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૨૮ અને ૨૯ માં અપીલકર્તા માટે, ૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૩૦, ૩૨ અને ૩૩ માં ૧લા સામાવાળા માટે અને ૧૯૪૯

ની સિવિલ અપીલ નં. ૩૧ માં રજા સામાવાળા માટે, ૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૩૧ માં ૩જા સામાવાળા માટે અને ૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૮૯ અને ૯૦ માં ૧લા અને રજા સામાવાળાઓ માટે જી. એસ. પાઠક (તેમની સાથે ટી. એસ. સંથાનમ).

૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૩૧ થી ૩૩ માં અપીલકર્તા માટે, ૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૨૮ અને ૨૯ માં ૧લા સામાવાળા માટે અને ૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૩૦ માં રજા સામાવાળા માટે વી. વી. રાઘવન.

૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૩૦, ૮૯ અને ૯૦ માં અપીલકર્તા માટે, ૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૩૧ માં ૧લા સામાવાળા માટે અને ૧૯૪૯ ની સિવિલ અપીલ નં. ૨૮, ૨૯, ૩૨ અને ૩૩ માં રજા સામાવાળા માટે બી. સોમૈયા (તેમની સાથે કે. સુબ્રમણ્યમ અને અદ્વાદી કુપ્પુસ્વામી).

૧૪/૧૨/૧૯૫૧. કોર્ટનો ચુકાદો મહાજન ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા આપવામાં આવ્યો.

મહાજન ન્યાયમૂર્તિ.- આ આઠ અપીલો મદ્રાસ હાઈકોર્ટના તારીખ ૩૦મી ઓક્ટોબર, ૧૯૪૫ ના સામાન્ય ચુકાદામાંથી ઉદ્ભવે છે, જે તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલી સાત અપીલોમાં આપવામાં આવ્યો હતો જે ૧૯૪૧ ના ચાર દાવાઓ, ઓરિજિનલ દાવા નં. ૨, ૫, ૬ અને ૭ માં મદુરાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજના ચુકાદા સામે હતી, જે તમામ મદુરા જિલ્લામાં બોડિનાઈકનારની જમીનદારી અને તેની સાથે

સંબંધિત મિલકતોને લગતા હતા. અપીલો અગાઉ ઇંગ્લેન્ડમાં પ્રિવી કાઉન્સિલ સમક્ષ હતી, કેટલીક હાઇકોર્ટની મંજૂરીથી અને અન્ય સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા અને હવે નિકાલ માટે અમારી સમક્ષ છે.

બોડિનાઈકનારની જમીનદારી મદુરા જિલ્લામાં એક પ્રાચીન અવિભાજ્ય એસ્ટેટ છે, જેની માલિકી હિન્દુ સંયુક્ત કુટુંબની છે. કુટુંબનું વંશવૃક્ષ આ પ્રમાણે છે :-

(૧) બંગારુ તિરુમલી બોડી નાયકર, જમીનદાર ૧૮૪૯-૧૮૬૨
(મૃત્યુ પામેલ)

ટી. બી. કામરાજ પંડિયા નાયકર, જમીનદાર ૧૮૬૨-૧૮૮૮ (૧૫-૧૨-૧૮૮૮ ના રોજ મૃત્યુ પામેલ)

(વિધવા) કમલુઅમ્મલ જમીનદારિણી ૧૮૮૮-૧૯૨૧ (૧૩-૧-૧૯૨૧ ના રોજ મૃત્યુ પામેલ)

વડામલઈ રાજા પંડિયા નાયકર (૧૯૦૧ માં મૃત્યુ પામેલ)

મીનાક્ષી અમ્માલ (મૃત્યુ પામેલ)

પેરીયા થાઈ ઉર્ફે મુથુમીનાક્ષી

વીરાકમલુ અમ્માલ (૩જી પ્રતિવાદી)

(૨)વિશ્વનાથ નાયકર (૧૮૮૮ પહેલાં મૃત્યુ પામેલ)

કંદસામી નાયકર ૧૮૮૯ ના ઓરિજિનલ દાવા ૧૬ માં વાદી (૨૦-૨-૧૯૦૧ ના રોજ મૃત્યુ પામેલ)

વિશ્વનાથ કામરાજ પંડિયા નાયકર (૨૯-૭-૧૯૧૮ ના રોજ મૃત્યુ પામેલ)

ચિન્નથાઈ ઉર્ફે વીરલક્ષ્મી અમ્માલ (૨જી પ્રતિવાદી)

ટી.વી.કે. કામરાજ પંડિયા નાયકર, ભૂતપૂર્વ જમીનદાર

વિશ્વનાથસ્વામી નાયકર (મૃત્યુ પામેલ)

થિરુમલાઈ બોદ નાયકર ફૈસલ જમીનદાર

રાજા નાયકર (મૃત્યુ પામેલ)

(૩) સુંદર પંડિયા નાયકર (૧૮૯૩ માં મૃત્યુ પામેલ)

ટી.વી.કે. કામરાજ (નં. II) પંડિયા નાયકર (૧૬-૨-૧૯૪૧ ના રોજ મૃત્યુ પામેલ) સતપુર જમીનદાર જમીનદાર ૧૯૨૧-૧૯૪૧ વિધવા ચિન્નથાઈ ઉર્ફે વીરલક્ષ્મી અમ્માલ (૨જી પ્રતિવાદી)

થિરુમલાઈ મુથુ વિજય દલપતિ પંડિયા નાયકર (મૃત્યુ પામેલ)

ટી.બી.એસ.એસ. રાજયા પંડિયા નાયકર (વાદી)

(જ) કુલશેકર પંડિયા નાયકર (નં. ૧) (૧૦-૫-૧૮૮૯ પછી પરંતુ ૧૯૦૨ પહેલાં મૃત્યુ પામેલ)

કુલશેકર પંડિયા નાયકર (નં. ૨) (૧૯૦૨ પહેલાં મૃત્યુ પામેલ)

વી. કુલશેકર પંડિયા નાયકર (૧લો પ્રતિવાદી)

તિરુમલાઈ બોદયા સુંદરરાજ પંડિયા નાયકર (મૃત્યુ પામેલ)

ટી.બી.એમ.એસ.કે. પંડિયા નાયકર

સીલરાજ પંડિયા નાયકર (૨૫-૯-૧૯૩૧ ના રોજ મૃત્યુ પામેલ)

મુથુ બંગારુસ્વામી નાયકર (મૃત્યુ પામેલ)

(૫) ચોક્કલિંગસ્વામી નાયકર (૧૦-૫-૧૮૮૯ પછી પરંતુ ૧૯૦૨ પહેલાં મૃત્યુ પામેલ)

બંગારુસ્વામી નાયકર (૧૯૦૨ પહેલાં મૃત્યુ પામેલ)

વડામલઈ ચિરુમલાઈ મુથુ બોદયા કુલશેકર સુંદરરાજ પંડિયા પંડિયા નાયકર નાયકર

ચોક્કલિંગસ્વામી. ટી. બી. કામરાજ નાયકર (મૃત્યુ પામેલ) પંડિયા

રાજા નાયકર પંડિયા નાયકર સીલા બોડી નાયકર

ચોક્કલિંગસ્વામી. નાયકર

કામરાજ પંડિયા નાયકર (મૃત્યુ પામેલ)

જમીનદારી આખરે બીજી શાખાના કામરાજ II પાસે હતી. તેમનું ૧૬મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૪૧ ના રોજ પુરુષ સંતાન વિના અવસાન થયું, પરંતુ તેઓ પોતાની પાછળ એક વિધવા ચિન્નથાઈ ઉર્ફે વીરલક્ષ્મી અમ્માલ અને ત્રીજી, ચોથી અને પાંચમી શાખાઓના પરિવારના સભ્યોને છોડી ગયા. જમીનદારીનો ઉત્તરાધિકાર પારિવારિક રિવાજ દ્વારા સુધારેલ વંશીય જ્યેષ્ઠાધિકાર (lineal primogeniture) ના નિયમ દ્વારા સંચાલિત થાય છે, તે નિર્વિવાદ છે, જે મુજબ જુનિયર પત્નીના મોટા પુત્ર કરતા વરિષ્ઠ પત્નીના નાના પુત્રને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવે છે. આ રિવાજ મુજબ બીજી શાખાના કામરાજ II ના મૃત્યુ પછી ત્રીજી શાખાના ટી.બી.એસ.એસ. રાજયા પંડિયા નાયકર જમીનદારી માટે હકદાર હતા. વિધવા અને ચોથી શાખાના કુલશેકર પંડિયા નાયકરે તેમના દાવાને નકારી કાઢ્યો, જે બંનેએ અલગ અલગ આધારો પર જમીનદારીનો દાવો કર્યો હતો. વિધવા દ્વારા એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે જમીનદારી તેના પતિની અલગ અને વિશિષ્ટ મિલકત હતી અને તે એવી હોવાથી, અલગ મિલકતના સ્થાનાંતરણને લાગુ પડતા સ્થિતિનિર્ધારક નિયમ હેઠળ તે તેના માટે હકદાર હતી. ચોથી શાખાના કુલશેકરે એ આધાર પર દાવો કર્યો હતો કે ત્રીજી શાખાના સુંદર પંડિયા નાયકરે, જેઓ ૧૮૯૩ માં મૃત્યુ પામ્યા હતા, કુટુંબમાંથી અલગ થઈ ગયા હતા અને

જમીનદારીમાં ઉત્તરાધિકારના તેમના અને તેમના વંશજોના અધિકારોનો ત્યાગ કર્યો હતો અને ત્રીજી શાખાએ આ રીતે સંયુક્ત કુટુંબની જમીનદારીમાં તમામ હિત ગુમાવ્યું હોવાથી, ઉત્તરજીવિત્વ (survivorship) દ્વારા તે માટે હકદાર તે આગામી વ્યક્તિ હતા.

૨૮મી એપ્રિલ, ૧૯૪૧ ના રોજ, રેવન્યુ ઓફિસરે કુલશેકરના દાવાને મંજૂરી આપી અને ઠેરવ્યું કે તે જમીનદારી અને પત્નાઈ જમીનો (ધરખેડ) ના કબજા માટે હકદાર હતો જે કામરાજ II ના કબજામાં હતી. જમીનદારીમાં સમાવિષ્ટ ગામોમાંના એક, એટલે કે બૂથીપુરમ બાબતે, વિધવાના માલિકી હક્ક (title) ને માન્યતા આપવામાં આવી હતી. આ આદેશના અનુસંધાનમાં, કામરાજ II ના મૃત્યુ પછી કુલશેકરે જમીનદારી અને પત્નાઈ જમીનોનો કબજો મેળવ્યો. બૂથીપુરમ ગામ વિધવાના કબજામાં રહ્યું. રેવન્યુ ઓફિસરના આદેશથી અસંતુષ્ટ, પક્ષકારોએ દાવા દાખલ કર્યા છે જેમાંથી આ અપીલો ઉદ્ભવે છે.

૨૨મી જૂન, ૧૯૪૧ ના રોજ, વિધવા (ચિન્નથાઈ) એ ઉપર દર્શાવેલ આક્ષેપો પર ચોથી શાખાના કુલશેકર, ત્રીજી શાખાના રાજ્યા અને તેના કાકા સીલાબોડી નાયકર, પાંચમી શાખાના ટી. બી. એમ. એસ. કે. પંડિયા નાયકર અને કામરાજ પંડિયા નાયકર સામે જમીનદારીના કબજા માટે દાવો નં. ૫/૧૯૪૧ દાખલ કર્યો.

૪થી જુલાઈ, ૧૯૪૧ ના રોજ, તેણીએ અને તેની બહેને પત્નાઈ જમીનોના સંબંધમાં ૯મી જૂન, ૧૯૩૪ ના રોજ તેમના દ્વારા કામરાજ II ની તરફેણમાં

અમલમાં મૂકવામાં આવેલ રિલીઝ ડીડ (છૂટા કરવાના દસ્તાવેજ) રદ કરવા માટે સમાન પ્રતિવાદીઓના જૂથ સામે ૧૯૪૧ નો દાવો નં. ૨ દાખલ કર્યો, જે રેવન્યુ ઓફિસરના આદેશ હેઠળ ચોથી શાખાના કુલશેકરના કબજામાં હતી.

ત્રીજો દાવો, ઓરિજિનલ દાવો નં. ૬/૧૯૪૧, ત્રીજી શાખાના રાજયા દ્વારા ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૧૯૪૧ ના રોજ જમીનદારી, બૂથીપુરમ ગામ અને પન્નાઈ જમીનોના કબજા માટે ચોથી શાખાના કુલશેકર અને ૧૯૪૧ ના દાવા નં. ૨ ના બે વાદીઓ સામે એવા આક્ષેપ પર લાવવામાં આવ્યો હતો કે વંશીય જ્યેષ્ઠાધિકારના નિયમ હેઠળ તે કામરાજ II ના મૃત્યુ પછી જમીનદારીનો ઉત્તરાધિકાર મેળવવા હકદાર આગામી વ્યક્તિ છે.

છેલ્લો દાવો, ઓરિજિનલ દાવો નં. ૭/૧૯૪૧, ચોથી શાખાના કુલશેકરે ૧૩મી ઓક્ટોબર, ૧૯૪૧ ના રોજ જમીનદારી માટેના તેના હરીફ દાવેદારો વિધવા અને રાજયા સામે એવી ઘોષણા માટે દાખલ કર્યો હતો કે તે જમીનદારીનો હકદાર વારસદાર અને અનુગામી છે અને વિધવાના નામે નોંધાયેલ બૂથીપુરમ ગામનો કબજો મેળવવા હકદાર છે.

બોડિનાઈકનારની જમીનદારી મૂળ રૂપે ઓરિજિનલ દાવા નં. ૬/ ૧૯૪૧ ના વાદપત્રના શેડ્યૂલ (એ) માં ઉલ્લેખિત પંદર ગામો અને કેટલીક પન્નાઈ (ઘરખેડ) જમીનો અને ઈમારતોની બનેલી હતી. તિરુમલાઈ બોડી નાયકર આ અવિભાજ્ય રાજ્યના ધારક હતા. તેમના પછી તેમના પુત્ર રાજયા નાયકર આવ્યા જેઓ ૧૮૪૯ માં મૃત્યુ પામ્યા, તેમની પાછળ તેમના પાંચ પુત્રો બંગારુ

તિરુમલાઈ બોડી નાયકર, વિશ્વનાથ નાયકર, સુંદર પંડિયા નાયકર, કુલશેકર પંડિયા નાયકર અને ચોક્કલિંગસ્વામી નાયકર છોડી ગયા, જેઓ અનુક્રમે પ્રથમ, બીજી, ત્રીજી, ચોથી અને પાંચમી શાખાઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા હતા. રાજયા નાયકર પછી તેમના જ્યેષ્ઠ પુત્ર બંગારુ થિરુમલાઈ બોડી નાયકર આવ્યા જેઓ ૨૭મી ઓક્ટોબર, ૧૮૬૨ ના રોજ મૃત્યુ પામ્યા અને તેમના પછી તેમના પુત્ર ટી. બી. કામરાજ પંડિયા નાયકર (કામરાજ I) આવ્યા જેઓ ૧૫મી ડિસેમ્બર, ૧૮૮૮ ના રોજ તેમના મૃત્યુ સુધી જમીનદાર રહ્યા. તેમને કોઈ પુત્ર ન હતો અને તેમના મૃત્યુ પછી તેમની વિધવા કમુલુઅમ્માલે એસ્ટેટનો કબજો મેળવ્યો. જમીનદારીની નોંધણી માટે રેવન્યુ કોર્ટમાં ટ્રાન્સફરની કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી હતી અને ડેપ્યુટી કલેક્ટર દ્વારા બીજી, ત્રીજી, ચોથી અને પાંચમી શાખાઓના કુટુંબના પુરુષ સભ્યો અને વિધવાના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. ૧૮મી ડિસેમ્બર, ૧૮૮૮ ના રોજ, આ શાખાઓના પ્રતિનિધિઓએ જણાવ્યું કે તેમને કમુલુઅમ્માલ દ્વારા જમીનદારીનો ભોગવટો કરવા સામે કોઈ વાંધો નથી. ૧૯મીના રોજ કમુલુઅમ્માલે ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે તેમના પતિએ તેમની વસિયત દ્વારા જમીનદારી તેમને આપી હતી અને તેમને દત્તક લેવાની પરવાનગી આપી હતી. તે જ તારીખે કુટુંબની તમામ શાખાઓના પ્રતિનિધિઓએ ડેપ્યુટી કલેક્ટર સમક્ષ સંયુક્ત નિવેદન આપ્યું હતું. તેનો સંબંધિત ભાગ આ શરતોમાં છે:-

"અમે ચાર વ્યક્તિઓ ઉત્તરાધિકાર માટે તેના વારસદારો છીએ અને છતાં અમે તેની વિધવા કમુલુઅમ્માલને અમારી જાળવણી માટે અલગ

રાખવામાં આવેલી નીચે દર્શાવેલ જમીનો સિવાય ઉપરોક્ત જમીન અને અન્ય તમામ મિલકતો લેવા અને તેનો ભોગવટો કરવા સંમત છીએ. અમને ફાળવવામાં આવેલી ઉક્ત જમીનોના તિરવાહ (કર) ની અને અમારા નામે નોંધાયેલી અને અત્યાર સુધી ભોગવવામાં આવતી જમીનોના તિરવાહની માફી અમને મળવી જોઈએ."

બંગાલસ્વામી તળાવ અને મારીમૂર તળાવ હેઠળની પત્તાઈ જમીનોની ૫૪૪ ફુલી (માપનો એકમ) જમીન ચાર શાખાઓની જાળવણી માટે નક્કી કરવામાં આવી હતી. વિધવાએ ૨૦મી તારીખે આ ગોઠવણ સ્વીકારતું નિવેદન આપ્યું. ડેપ્યુટી કલેક્ટરે ૫મી જાન્યુઆરી, ૧૮૮૯ ના રોજ વસિયતને માન્ય રાખતો તેમનો અહેવાલ કલેક્ટરને સુપરત કર્યો. કલેક્ટરે બદલામાં કુટુંબની વિવિધ શાખાઓના પ્રતિનિધિઓના નિવેદનો પણ નોંધ્યા. ત્રીજી, ચોથી અને પાંચમી શાખાઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી વ્યક્તિઓ તેઓએ કરેલા અગાઉના નિવેદનોને વળગી રહી પરંતુ બીજી શાખાના કંદસામીએ તેમના અગાઉના નિવેદનમાંથી પીછેહઠ કરી અને ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે

કુટુંબ વિભાજિત હોવાથી તે જમીનદારીનો આગામી વારસદાર હતો. આ કાર્યવાહીમાં કામરાજ I ના સાવકા ભાઈ વડામલઈ પર કોઈ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું ન હતું. ૯મી જાન્યુઆરી, ૧૮૮૯ ના રોજ કલેક્ટર સમક્ષ સુંદર પંડિયાનું નિવેદન આ શરતોમાં હતું :-

"કુટુંબની ઈચ્છા છે કે વિધવા એસ્ટેટનો હવાલો સંભાળે. મને

વસિયતના અમલ વિશે કંઈ ખબર નથી. વિધવાના મૃત્યુ પછી, આગામી વારસદાર અનુગામી બનવો જોઈએ. તે મારા મૃતક જ્યેષ્ઠ ભાઈ વિશ્વનાથસ્વામી નાયકરનો પુત્ર કંદસ્વામી છે."

ચોથી શાખાના કુલશેકર અને પાંચમી શાખાના ચોક્કલિંગસ્વામીના નિવેદનો પણ આ જ મુજબના હતા. ૧૪મી જાન્યુઆરી, ૧૮૮૯ ના રોજ કંદસ્વામીનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને તેણે નીચે મુજબ કહ્યું હતું :-

"હું જમીનનો આગામી વારસદાર છું, કુટુંબ અવિભાજિત છે. મારે તે મેળવવી જોઈએ."

તેણે પોતાના અગાઉના નિવેદનને એ આધાર પર નકારી કાઢ્યું કે તે સમયે તે બીમાર હતો અને દુઃખમાં ગરકાવ હતો અને "કોઈ બદમાશે તેની સહીની નકલ કરી" અને તેને તેના અગાઉના નિવેદન પર મૂકી. રેવન્યુ ઓફિસરે આદેશ આપ્યો કે વિધવાનું નામ જમીનદારી માટે હકદાર આગામી વ્યક્તિ તરીકે નોંધવામાં આવે, જે સિવિલ કોર્ટ આ કેસમાં કરે તેવા કોઈપણ આદેશને આધીન રહેશે.

૧લી મે, ૧૮૮૯ ના રોજ, કંદસામીએ મદુરાના સબઓર્ડિનેટ જજની કોર્ટમાં ઓરિજિનલ દાવો નં. ૧૬/૧૮૮૯ દાખલ કર્યો જેમાં વિધવા અને કલેક્ટરને પ્રતિવાદી તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યા, જે બૂથીપુરમ અને ડોમ્બાચેરીના ગામો અને પત્રાઈ જમીનો સહિત સમગ્ર જમીનદારી જેવી તે સમયે અસ્તિત્વમાં હતી તેની વસૂલાત માટે હતો.

તેણે આક્ષેપ કર્યો કે તે અવિભાજિત હિન્દુ કુટુંબના સભ્ય તરીકે ઉત્તરજીવિત્વ (survivorship) દ્વારા અને આ જમીનદારીના સ્થાનાંતરણને લાગુ પડતા સ્થાપિત નિયમ અનુસાર જમીનદારીનો ઉત્તરાધિકાર મેળવવા હકદાર હતો. કમુલુઅમ્માલે આ દાવાને નકારી કાઢ્યો અને ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે જમીનદારી તેના પતિની અલગ મિલકત હતી અને તે તેના પતિના ભાઈઓ કરતા તેના માટે હકદાર હતી. તેણીએ પોતાના પતિની કથિત વસિયત પર પણ પોતાનો દાવો આધારિત રાખ્યો હતો. ત્રીજી શાખાના સુંદર પંડિયાએ એ આધાર પર જમીનદારી અને પત્નાઈ જમીનો પર દાવો કર્યો કે તે પરિવારના સભ્યોમાં ઉંમરમાં વરિષ્ઠ હોવાથી સાદા જ્યેષ્ઠાધિકાર (simple primogeniture) ના નિયમ પર રાજયાની સરખામણીમાં તેમના માટે હકદાર છે. પેર્લિંગ (પડતર) અને ભયજનક મુકદ્દમાને ધ્યાનમાં રાખીને વિરોધ કરતા પક્ષોએ પરસ્પર સમજૂતી દ્વારા તેમના વિવાદોનો અંત લાવવાનું યોગ્ય માન્યું જે તેમના બધા માટે ફાયદાકારક હોય. સુંદર પંડિયાએ વિધવા સાથે સૌથી પહેલા સોદો કર્યો હતો. કચ્છી મે, ૧૮૯૦ ના રોજ, કરારની શરતોને સમાવિષ્ટ કરતું રિલીઝ ડીડ (પ્રદર્શન પી-૧૭) તેના દ્વારા કમુલુઅમ્માલની તરફેણમાં અમલમાં મૂકવામાં આવ્યું હતું. તે રિલીઝના બદલામાં પોતાની અને પોતાના વારસદારો માટે સંપૂર્ણ રીતે ડોમ્બાયેરી ગામ મેળવવામાં સફળ રહ્યો. તેણીએ સુંદર પંડિયા તરફથી તેના વિશે કોઈપણ ચિંતા કર્યા વિના ઉક્ત ગામનું પેશકશ અને રોડ સેસ ચૂકવવા પોતાને બાંધી. તેને ભેટ, વેચાણ વગેરે દ્વારા હસ્તાંતરણની સત્તા સાથે પેઢી દર પેઢી ભાડામુક્ત ભોગવટો કરવાની પણ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી જે બંગારુસ્વામી

તળાવ અને મારીમૂર તળાવની સિંચાઈ હેઠળની પત્તાઈ જમીનોના એક-ચતુર્થાંશ હિસ્સામાં અને ડિસેમ્બર ૧૮૮૮ માં ડેપ્યુટી કલેક્ટર સમક્ષ પરિવારની વિવિધ શાખાઓ દ્વારા આપેલા સંયુક્ત નિવેદનમાં ઉલ્લેખિત છે. આ ઉપરાંત, તેને રૂ. ૩,૦૦૦ ની રોકડ ચુકવણી મળી. ડોમ્બાચેરી ગામ અને ઉક્ત પત્તાઈ જમીનોના એક-ચતુર્થાંશ હિસ્સાના અપવાદ સિવાય, અન્ય તમામ મિલકતો કે જે કામરાજ I ની હતી તે કમુલુઅમ્માલ અને તેના વારસદારો દ્વારા ભેટ, વેચાણ વગેરે દ્વારા હસ્તાંતરણની સત્તા સાથે સંપૂર્ણ રીતે તમામ અધિકારો સાથે ભોગવવામાં આવનાર હતી. રિલીઝની ચોથી કલમ આ શરતોમાં છે:-

"ઉક્ત જમીન મિલકતો પર અને ઉપરોક્ત અન્ય તમામ મિલકતોમાં, ઉક્ત સુંદર પંડિયા નાયકર અવરગલ પાસે જે પણ અધિકારો હોય, તે ઉક્ત કમુલુઅમ્માલ અવરગલ અને તેના વારસદારોની તરફેણમાં સંપૂર્ણપણે આવા અધિકારો છોડી દે છે જે તેમને ભેટ, વેચાણ વગેરે દ્વારા તેના હસ્તાંતરણની સત્તા સાથે તેનો આનંદ માણવા સક્ષમ બનાવે છે અને ડોમ્બાચેરી ગામ પર અને બંગારુસામી તળાવ અને મારીમૂર તળાવની સિંચાઈ હેઠળ આવેલી અને આ સાથે જોડાયેલ શેડ્યૂલની ત્રીજી કોલમમાં ઉલ્લેખિત જમીનો પર ઉક્ત કમુલુઅમ્માલ પાસે જે પણ અધિકારો હોય શકે છે,

જે ઉપરોક્ત સુંદર પંડિયા નાયકર અવરગલને આપવામાં આવે છે, ઉક્ત કમુલુઅમ્માલ અવરગલ આથી ઉક્ત પંડિયા નાયકર અવરગલ અને

તેના વારસદારોની તરફેણમાં આવા અધિકારો સંપૂર્ણપણે છોડી દે છે, જે તેમને ભેટ, વેચાણ વગેરે દ્વારા તેના હસ્તાંતરણની સત્તા સાથે તેનો આનંદ માણવા સક્ષમ બનાવે છે."

કલમ ૫ આ પ્રમાણે ચાલે છે :-

"ઉક્ત કમુલુઅમ્માલ અને તેના વારસદારોનો અગાઉ દર્શાવ્યા મુજબ સુંદર પંડિયા નાયકર અવરગલની માલિકીની દર્શાવેલ મિલકતો પર કોઈ પણ પ્રકારનો દાવો રહેશે નહીં અને ઉક્ત સુંદર પંડિયા નાયકર અવરગલ અને તેના વારસદારોનો ઉક્ત કમુલુઅમ્માલ અવરગલની માલિકીની દર્શાવેલ મિલકતો પર કોઈ પણ પ્રકારનો દાવો રહેશે નહીં."

આ દસ્તાવેજ ૧૦મી મે, ૧૮૮૦ ના રોજ નોંધણી માટે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. તે જ દિવસે ૧૮૮૮ નો ઓરિજિનલ દાવો નં. ૧૬, એટલે કે, કંદસામીનો દાવો, પણ સમાધાન કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રદર્શન પી-૧૮ માં તે સમાધાનની શરતો છે. નીચે તેની મહત્વની જોગવાઈઓ છે:-

(એ) જમીનદારી કમુલુઅમ્માલ દ્વારા તેના જીવનકાળ સુધી ભોગવવામાં આવશે અને તેણીને વાદીને નુકસાન થાય તે રીતે કોઈપણ રીતે તે મિલકતો ગીરવે મૂકવાનો કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં.

(બી) કંદસામી અને તેના વારસદારો કમુલુઅમ્માલના જીવનકાળ પછી, ડોમ્બાચેરી ગામ સિવાયની જમીનદારીનો ભોગવટો કરશે, સાથે જ

એવા કોઈ અધિકારો જો કોઈ હોય જે પ્રથમ પ્રતિવાદી કમુલુઅમ્માલે તેની અને સુંદર પંડિયા વચ્ચે કરવામાં આવેલ રિલીઝ ડીડ હેઠળ મેળવ્યા હોય.

(સી) બૂથીપુરમ ગામ વાદીને કમુલુઅમ્માલ દ્વારા આપવામાં આવશે જેથી તે સંપૂર્ણ અધિકારો સાથે તેનો ભોગવટો કરી શકે. ઉક્ત ગામ સહિતની સમગ્ર જમીનદારી માટેનું સંપૂર્ણ પેશકશ અને રોડ સેસ કમુલુઅમ્માલ દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે.

(ડી) બંગારુસ્વામી તળાવ અને મારીમૂર તળાવના સિંચાઈ વિસ્તારોમાં સ્થિત પત્તાઈ જમીનોનો એક-ચતુર્થાંશ ભાગ કંદસ્વામી અને તેના વારસદારો દ્વારા હસ્તાંતરણની સત્તાઓ અને સંપૂર્ણ અધિકારો સાથે ભોગવવામાં આવશે.

(ઈ) કમુલુઅમ્માલ દ્વારા કંદસામીને રૂ. ૩૫,૦૦૦ ચૂકવવામાં આવશે.

(એફ) અન્ય તમામ પત્તાઈ જમીનો, ઈમારતો અને જંગમ વસ્તુઓ જે મૃતક કામરાજ પંડિયા નાયકરની હતી તે કમુલુઅમ્માલ અને તેના વારસદારો દ્વારા હસ્તાંતરણ વગેરેની સત્તાઓ સાથે અને કંદસ્વામી અને તેના વારસદારો તરફથી કોઈપણ ભવિષ્યના દાવા મુક્ત સંપૂર્ણ અધિકારો સાથે રાખવામાં આવશે અને ભોગવવામાં આવશે.

(જી) જમીનદારીની આવકમાંથી કમુલુઅમ્માલ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં

આવતી જંગમ અને સ્થાવર મિલકતો હસ્તાંતરણ વગેરેની સત્તા સાથે તેણીની રહેશે અને તેના જીવનકાળ પછી તેના પોતાના વારસદારો પાસે જશે.

(એચ) કમુલુઅમ્માલ દત્તક લેશે નહીં.

કલેક્ટર સમક્ષ લેવાયેલી કાર્યવાહી અને પ્રદર્શન પી-૧૭ અને પી-૧૮ હેઠળ કરવામાં આવેલી ગોઠવણ દ્વારા, તે સમયે કુટુંબમાં ઊભા થયેલા વિવાદોનું નિરાકરણ કરવામાં આવ્યું હતું. જોકે, કમુલુઅમ્માલે ગોઠવણ હેઠળ અન્યોને આપવા સંમત થયેલી મિલકતોમાંથી સારી ભાવનાથી અલગ થવાની તૈયારી દર્શાવી ન હતી. સમાધાનની શરતો તેની સામે એક પછી એક અસંખ્ય દાવાઓ અને ક્રિયાઓ દ્વારા લાગુ કરવી પડી હતી. ભલે તે ગમે તે હોય, અત્યારે એ વાતનો ઇનકાર કરી શકાય તેમ નથી કે જે ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી તેના પર આખરે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી. કંદસામી અને તેના પુત્રોએ બૂથીપુરમ ગામ અને બે તળાવોની અંદરની પત્તાઈ જમીનોના એક-ચતુર્થાંશ ભાગનો સંપૂર્ણ રીતે આનંદ માણ્યો. સુંદર પંડિયા અને તેના વંશજોએ ડોમ્બાચેરી અને એક-ચતુર્થાંશ પત્તાઈ જમીનોનો આનંદ માણ્યો, ચોથી અને પાંચમી શાખાઓએ ઉપર જણાવેલ બે તળાવો હેઠળ સિંચાઈવાળી પત્તાઈ જમીનોનો એક-ચતુર્થાંશ હિસ્સો મેળવ્યો. કમુલુઅમ્માલે મહેસૂલ નોંધણી મેળવી અને ૧૩મી જાન્યુઆરી, ૧૯૨૧ ના રોજ તેના મૃત્યુની તારીખ સુધી મિલકતના કબજામાં રહી. તેના મૃત્યુ પર એસ્ટેટ કામરાજ II ના કબજામાં નિહિત થઈ, જે બીજી શાખાના એકમાત્ર પુરુષ

પ્રતિનિધિ હતા, તેમના પિતા કંદસામી અને તેમના ભાઈ વિશ્વનાથસ્વામી કમુલુઅમ્માલ પહેલાં મૃત્યુ પામ્યા હતા. તેના લગ્ન તેના જીવનકાળ દરમિયાન કમુલુઅમ્માલની પૌત્રીઓમાંની એક ચિન્નથાઈ (વીરલક્ષ્મી) સાથે થયા હતા.

વર્ષ ૧૯૨૫ માં, કમુલુની મૃતક પુત્રી મીનાક્ષીના પુત્ર, સમરના જમીનદારે પત્નાઈ જમીનો અને ઇમારતોની વસૂલાત માટે તેની બહેનો, ચિન્નથાઈ અને પેરિયાથાઈ, અને કામરાજ II સામે ૧૯૨૫ નો ઓરિજિનલ દાવો નં. ૭ દાખલ કર્યો, જે સમાધાન હુકમનામા હેઠળ કમુલુમાં સંપૂર્ણ રીતે નિહિત થઈ હતી, એવા આક્ષેપ પર કે આ તેના દ્વારા વિધવાની એસ્ટેટ તરીકે રાખવામાં આવી હતી અને તે પુત્રીના પુત્ર તરીકે તેમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવા હકદાર હતો. બે બહેનો દ્વારા આ દાવાનો એ આધારે વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો કે આ જમીનો કમુલુની સ્ત્રીધન મિલકતો હતી અને તેઓ સ્ત્રીધન વારસદાર તરીકે તેમના ભાઈ કરતાં વધુ તેના માટે હકદાર હતી. કામરાજ II એ દલીલ કરી હતી કે તે આ જમીનો અને ઇમારતો માટે હકદાર હતો કારણ કે તે જમીનદારીનો એક અભિન્ન ભાગ હતો અને કમુલુ દ્વારા તેને તેવો જ ગણવામાં આવતો હતો. આ દાવો ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો અને બંને બહેનોની દલીલને માન્ય રાખવામાં આવી હતી. ૯મી જૂન, ૧૯૩૪ ના રોજ, બંનેએ કામરાજ II ની તરફેણમાં રિલીઝ ડીડનો અમલ કર્યો જેના દ્વારા તેઓએ પત્નાઈ જમીનો અને ઇમારતો પરના તેમના દાવાને જમીનદારીના અનુબંધી (appurtenant) તરીકે સ્વીકાર્યો કારણ કે તે તેમને દરેકને આજીવન દર મહિને રૂ. ૩૦૦ ચૂકવવા સંમત થયો હતો.

અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, ૧૬મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૪૧ ના રોજ કામરાજ II ના મૃત્યુ પછી, કુટુંબની બીજી શાખા લુપ્ત થઈ ગઈ, અને જમીનદારી, પન્નાઈ જમીનો, ઇમારતો વગેરે અને બૂથીપુરમ ગામના ઉત્તરાધિકારના સંબંધમાં વિવાદો ઉભા થયા. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, જમીનદારી માટેના દાવેદારો ત્રણ છે, ત્રીજી શાખાના રાજ્યા, ચોથી શાખાના કુલશેકર, અને અંતમાં સ્વર્ગસ્થ જમીનદારની વિધવા ચિન્નથાઈ ઉર્ફે વીરલક્ષ્મી. ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ અને અપીલમાં હાઈકોર્ટે એકસાથે ઠેરવ્યું છે કે રાજ્યા જમીનદારી માટે હકદાર વ્યક્તિ હતો. ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટે વધુમાં ઠેરવ્યું કે બૂથીપુરમ ગામ જમીનનો ભાગ બની રહ્યું અને તે વાદી રાજ્યાને હુકમનામું આપ્યું. પન્નાઈ જમીનોની વાત કરીએ તો, એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે આ પ્રદર્શન પી-૧૮ હેઠળ કમુલુને સંપૂર્ણ રીતે સોંપવામાં આવી હતી

અને તેની પુત્રીની પુત્રીઓ, પેરિયાથાઈ અને ચિન્નથાઈ, તેના સ્ત્રીધન વારસદારો તરીકે તેને સફળ થઈ અને ૯મી જૂન, ૧૯૩૪ ના રોજ તેમના દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલ રિલીઝ ડીડ કામરાજ II ને માન્ય માલિકી હક્ક ટ્રાન્સફર કરવામાં અમાન્ય અને નિષ્ક્રિય હતું. અપીલ પર હાઈકોર્ટે

પન્નાઈ જમીનો અને ઇમારતો અંગે ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટના તારણોની પુષ્ટિ કરી પરંતુ બૂથીપુરમના ઉત્તરાધિકાર અંગેના તેના તારણોને ઉલટાવી દીધા. તેણે ઠેરવ્યું કે કંદસામીએ બૂથીપુરમ ગામ તેની સ્વ-સંપાદિત મિલકત તરીકે મેળવ્યું હતું અને ચિન્નથાઈ તેના પતિ કામરાજ II ના અવસાન પર તેમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવા હકદાર હતી. વિવિધ પક્ષકારોએ હાઈકોર્ટના નિર્ણય સામે ઉપરોક્ત

અપીલો દાખલ કરી છે તે હદ સુધી કે તે તેમની વિરુદ્ધ જાય છે.

આ અપીલોમાં નિર્ધારણ માટેના મુદ્દાઓ નીચે મુજબ છે:-

૧. ત્રણ દાવેદારોમાંથી કોણ જમીનદારી માટે હકદાર છે.

૨. શું બૂથીપુરમ ગામ હજુ પણ જમીનદારીનો એક અભિન્ન ભાગ છે કે તે સમાધાન, પ્રદર્શન પી-૧૮ દ્વારા કંદસામીની સ્વ-સંપાદિત મિલકત બની ગયું છે.

૩. શું પન્નાઈ જમીનો અને ઇમારતો જમીનદારીનો ભાગ છે અથવા સમાધાન હુકમનામા દ્વારા કમુલુઅમ્માલનું સ્ત્રીધન બની ગયું છે અને ૧૯૩૪ ના રિલીઝ ડીડ દ્વારા જમીનદારીમાં ભળી ગયું નથી.

પન્નાઈ જમીનો અને ઇમારતોને લગતા પ્રશ્નનો ટૂંકમાં નિકાલ થઈ શકે છે. બંને નીચેની અદાલતોએ ઠેરવ્યું છે કે વર્ષ ૧૮૯૦ માં આ કુટુંબના સભ્યો વચ્ચે થયેલી ગોઠવણ હેઠળ આ જમીનો કમુલુઅમ્માલનું સ્ત્રીધન બની ગઈ અને તેના સ્ત્રીધન વારસદારો, એટલે કે, તેની પૌત્રીઓ ચિન્નથાઈ અને પેરિયાથાઈ પાસે ગઈ, અને બંને બહેનો દ્વારા કામરાજ II ની તરફેણમાં અમલમાં મૂકવામાં આવેલ રિલીઝ ડીડ છેતરપિંડીથી દૂષિત હતું અને તે ચિન્નથાઈ અને અન્ય વારસદારો પર બંધનકર્તા ન હતું. રાજ્યા તરફથી હાજર થતા શ્રી સોમૈયા અથવા કુલશેકર તરફથી હાજર થતા શ્રી રાઘવન દ્વારા આ તારણનો ગંભીરતાથી વિવાદ કરી શકાય નહીં. એવું આછી રીતે દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પન્નાઈ જમીનો વિધવા

પાસે એ જ સ્થિતિમાં રહી ગઈ હતી જેમાં તેણીને જમીનદારી જાળવી રાખવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. આ દલીલ સમાધાન ખતના સ્પષ્ટ વર્ણનોની વિરુદ્ધ છે. કમુલુઅમ્માલ એક પ્રભાવશાળી વ્યક્તિત્વ ધરાવતી હતી અને તે સ્પષ્ટ જણાય છે કે તે કંદસામીના ટાઈટલને એસ્ટેટ માટે હકદાર તરીકે સ્વીકારવા અને વસિયત પર આધારિત તેની દલીલ છોડી દેવા સંમત થઈ હતી કારણ કે તેણીને તેના જીવનકાળ માટે જમીનદારી અને આ પત્રાઈ જમીનો અને ઇમારતો સંપૂર્ણ રીતે આપવામાં આવી હતી. સરતાજ કુઆરીના કેસ(૧) માં આપેલા નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને, કંદસામી જેમાં વારસો નિહિત હતો તે તેની તરફેણમાં આ જમીનોને હસ્તાંતરિત કરવા અને તેમને સંપૂર્ણ હિત આપવા સક્ષમ હતો. તેથી તે યોગ્ય રીતે ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે કમુલુ તે જમીનોની સંપૂર્ણ માલિક બની ગઈ જે યોગ્ય સમયે તેની પૌત્રીઓને મળી અને સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતનો ભાગ રહેવાનું બંધ થઈ ગયું. વધુમાં, સુંદર પંડિયાના વંશજોના મોંમાં કમુલુઅમ્માલના આ જમીનો પરના સંપૂર્ણ ટાઈટલને પડકારવું શોભતું નથી જ્યારે ડોમ્બાયેરી ગામ પર સંપૂર્ણ ટાઈટલ જાળવી રાખતા જે સમાન ગોઠવણ હેઠળ સુંદર પંડિયાને હસ્તાંતરણના અધિકારો સાથે સંપૂર્ણ રીતે મળ્યું હતું. એ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે વર્ષ ૧૮૯૦ માં થયેલી કુટુંબ ગોઠવણ અને કલેક્ટર સમક્ષ આપેલા નિવેદનો દ્વારા સાબિત થયેલ, રિલીઝ ડીડ, પ્રદર્શન પી-૧૭, અને સમાધાન ખત, પ્રદર્શન પી-૧૮ માં કરવામાં આવેલા વર્ણનો, કુટુંબના તમામ સભ્યો કાં તો પક્ષકાર હતા અથવા તેઓએ તેને સ્વીકાર્યું અને તેના પર કાર્યવાહી કરી. પરિણામ એ છે કે વિધવા ચિન્નથાઈ તે જમીનોના કબજા માટે હકદાર છે અને

અન્ય કોઈ વ્યક્તિને તેના પર કોઈ પણ અધિકાર નથી.

બૂથીપુરમ ગામની વાત કરીએ તો, મુદ્દો સરળ છે. સમાધાન, પ્રદર્શન પી-૧૮ હેઠળ, આ ગામ કંદસામી પાસે રહી ગયું, જે કામરાજ I ના મૃત્યુ પછી જમીનદારી માટે હકદાર વ્યક્તિ હતો. તે જમીનદારી એસ્ટેટમાંથી અલગ કરવામાં આવ્યું હતું જે કમુલુઅમ્માલના કબજામાં અને તેના જીવનકાળ સુધી ભોગવટામાં રહ્યું. સમાધાનમાં એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે કંદસામી આ ગામનો સંપૂર્ણ માલિક હશે. શ્રી સોમૈયા દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી, અને ટ્રાયલ જજ દ્વારા પણ એ જ મત લેવામાં આવ્યો હતો, કે કંદસામી અવિભાજ્ય એસ્ટેટનો ધારક હોવાથી પોતાના એકપક્ષીય કાર્ય દ્વારા પોતાની એસ્ટેટમાં વધારો કરી શકતો નથી અને અવિભાજ્ય જમીનદારીના ધારકના અધિકાર કરતાં અલગ અધિકારમાં આ એસ્ટેટનો એક ભાગ લઈ શકતો નથી અને તે પોતાના કાર્ય દ્વારા તેને અલગ મિલકત બનાવી શકતો નથી.

(૧) (૧૮૮૮) ૧૫ આઈ.એ. ૫૧.

હાઈકોર્ટે આ દૃષ્ટિકોણ સ્વીકાર્યો ન હતો પરંતુ એ નિર્ણય પર પહોંચી હતી કે કુટુંબની તમામ શાખાઓ કંદસામી પાસે આ ગામ તેની ખાનગી મિલકત તરીકે રહેવા માટે સંમત થઈ હતી અને સર્વસંમતિથી તેને જમીનદારીમાંથી બહાર કાઢીને તેને સંપૂર્ણ રીતે આપવામાં આવ્યું હતું અને આમ તેને અલગ મિલકતના પાત્રથી અંકિત કરવામાં આવ્યું હતું. કંદસામીના મૃત્યુ પર તે ઉત્તરાધિકાર દ્વારા તેના પુત્રને સ્થાનાંતરિત થયું અને ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા નહીં અને ચિન્નથાઈ, તેના પતિ

કામરાજ II ના મૃત્યુ પછી તેમાં વિધવાની એસ્ટેટ ધરાવે છે. હાઈકોર્ટમાં એ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે કુટુંબના તમામ સભ્યો કૌટુંબિક વ્યવસ્થાની શરતોથી વાકેફ હતા અને તેનાથી બંધાયેલા હતા. આ છૂટને ધ્યાનમાં રાખીને અમને એવું લાગે છે કે આ અપીલના કોઈપણ પક્ષકારો માટે આ તબક્કે આ ગામમાં વિધવાના તેના પતિની એસ્ટેટના વારસદાર તરીકેના અધિકારને નકારવા માટે ખુલ્લું નથી.

આ તમામ અપીલોમાં મુખ્ય લડાઈ જમીનદારીના ટાઈટલ અને વારસાની આસપાસ કેન્દ્રિત છે. આપણા નિર્ધારણ માટેનો પ્રશ્ન એ છે કે, શું જમીનદારી કોઈ પ્રક્રિયા દ્વારા કંદસામીની અને તેના પુત્ર કામરાજ II ની અલગ મિલકત બની ગઈ. જો તે કામરાજ II ની અલગ મિલકત બની ગઈ, તો ચિન્નથાઈ, તેની વિધવા, તેના મૃત્યુ પર તેમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવશે; બીજી તરફ, જો જમીનદારી કામરાજ II ના હાથમાં સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતનું તેનું પાત્ર જાળવી રાખે છે, તો નક્કી કરવાનો પ્રશ્ન એ છે કે શું ૧૮૮૦ માં કરવામાં આવેલી વ્યવસ્થાના પરિણામે સુંદર પંડિયાએ કંદસામીના નજીકના પુરૂષ વારસદારોની નિષ્ફળતા પર કુટુંબની જમીનદારીમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવાનો પોતાનો અધિકાર છોડી દીધો હતો. જો તેના ભાગ પર આવી શરણાગતિ સંતોષકારક રીતે સ્થાપિત થઈ છે, તો ચોથી શાખાના કુલશેકર જમીનદારીમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવા હકદાર થશે; અન્યથા સુંદર પંડિયાની શાખાના રાજ્યા એકલા જ જમીનદારીના સ્થાનાંતરણને લાગુ પડતા ઉત્તરાધિકારના નિયમ હેઠળ તેના માટે હકદાર છે.

વિધવા દ્વારા કરવામાં આવેલ દાવો કે ૧૮૯૦ ની વ્યવસ્થા દ્વારા જમીનદારી કંદસામીની અલગ મિલકત બની ગઈ તે હાઈકોર્ટ દ્વારા એ ટૂંકા આધાર પર નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો કે દસ્તાવેજો, પ્રદર્શન પી-૧૭ અને પી-૧૮, ૧૮૮૯ માં કરવામાં આવેલા વિવિધ નિવેદનો સાથે વાંચવાથી એસ્ટેટના પાત્રને સંયુક્ત કુટુંબની અવિભાજ્ય એસ્ટેટમાંથી કંદસામીની વ્યક્તિગત અધિકારમાં માલિકીની એસ્ટેટમાં બદલવા તરીકે વાંચી શકાય નહીં. હાઈકોર્ટના મતે વ્યવસ્થા દ્વારા પ્રભાવિત એકમાત્ર ફેરફાર જ્યાં સુધી એસ્ટેટનો સંબંધ હતો ત્યાં સુધી કમુલુઅમ્માલના મૃત્યુ પછી જમીનદારીમાં અનુગામી તરીકે તેના કબજાના કંદસામીના અધિકારને મુલતવી રાખવાનો હતો. કંદસામી પોતે તેને પોતાની ખાનગી મિલકત બનાવી શક્યો નહીં અને આ બધા દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. શ્રી પાઠકને લાંબા સમય સુધી સાંભળ્યા પછી અમે આ મુદ્દા પર હાઈકોર્ટ સાથે સંમત છીએ.

શ્રી પાઠકે દલીલ કરી હતી કે પ્રદર્શન પી-૧૭ અને પી-૧૮ ના સાચા અર્થઘટન પર અને આ બે દસ્તાવેજો દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા પુરાવા અને તેમના અમલ પૂર્વે કરવામાં આવેલા નિવેદનો પર અને પક્ષકારોની અનુગામી વર્તણૂકને ધ્યાનમાં રાખીને, યોગ્ય અનુમાન એ હતું કે કુટુંબની તમામ પાંચ શાખાઓ વર્ષ ૧૮૯૦ માં અલગ થઈ ગઈ હતી અને આમ જમીનદારીના સંયુક્ત કુટુંબના પાત્રનો અંત લાવ્યો: કે કંદસામીને જમીનદારી, બૂધીપુરમ ગામ અને બે તળાવો હેઠળની એક-ચતુર્થાંશ પત્તાઈ જમીનો ફાળવવામાં આવી હતી, સુંદર પંડિયાને ડોમ્બાચેરી ગામ અને પત્તાઈ જમીનોનો એક-ચતુર્થાંશ હિસ્સો

ફાળવવામાં આવ્યો હતો અને ચોથી અને પાંચમી શાખાઓને તેમના હિસ્સાના બદલામાં ઉપર જણાવેલ બે તળાવો દ્વારા સિંચાઈવાળી પત્તાઈ જમીનોનો એક-ચતુર્થાંશ હિસ્સો સોંપવામાં આવ્યો હતો અને આ ફાળવણી દ્વારા સંયુક્ત કુટુંબ સંપૂર્ણપણે વિભાજિત થઈ ગયું હતું અને વિવિધ શાખાઓને ફાળવવામાં આવેલી મિલકતો તેમની અલગ મિલકતો બની ગઈ હતી.

પ્રિવી કાઉન્સિલના નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો જેમાં વઢ્રેવુ રંગનાયકમ્મા વિ. વઢ્રેવુ બુદ્ધી રામૈયા(૧); શિવગણના તેવર વિ. પેરિયાસામી(૨); હકુરાણી તારા કુમારી વિ. ચતુર્ભુજ નારાયણ સિંહ(૩); અને એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે પ્રસ્તુત કેસ તે કેસોની હકીકતોને મળતો આવે છે અને સમાન રીતે નક્કી થવો જોઈએ. અમારો અભિપ્રાય છે કે આમાંથી કોઈ પણ કેસની હકીકતો પ્રસ્તુત કેસની હકીકતો સાથે કોઈ નજીકનું સામ્ય ધરાવતી નથી. તેમાંના દરેક કેસમાં નિર્ણય

(૩) (૧૯૧૫) ૪૨ આઈ.એ. ૧૯૨.

(૧) (૧૮૮૦) ૫ સી.એલ.આર. ૪૩૯.

(૨) (૧૮૭૭) ૫ આઈ.એ. ૫૧.

તેમના પોતાના વિશિષ્ટ સંજોગો પર આપવામાં આવ્યો હતો.

પ્રથમ કિસ્સામાં કૌટુંબિક મિલકતનો ભાગ બનાવતી અવિભાજ્ય

જમીનદારીના માલિકનું અવસાન થયું અને તે તેની પાછળ ચાર પુત્રો અને તેના મોટા પુત્ર દ્વારા એક શિશુ પૌત્ર છોડી ગયા. પૌત્રની સગીરાવસ્થા દરમિયાન હયાત ચાર પુત્રોએ એક સનદનો અમલ કર્યો જે નિર્દેશ આપે છે કે

જમીનદારી પૌત્ર દ્વારા રાખવામાં આવશે અને તેઓ ઈનામ જમીનોનો સમાન હિસ્સો લેશે અને પૌત્રની બાલ્યાવસ્થા દરમિયાન જમીનદારીનું સંચાલન પણ કરશે, જે પુખ્ત થવા પર તેને સોંપી દેવી પડશે, દરેક પોતાને તેમને જાળવવામાં આવેલ ઈનામ જમીનોના હિસ્સા સુધી સીમિત રાખશે. કેટલાક કૌટુંબિક ઘરેણાં પણ સમાન રીતે વિભાજિત કરવામાં આવ્યા હતા. આ પૌત્ર પછી એક પુત્ર છોડીને મૃત્યુ પામ્યો, જે પણ કોઈ સંતાન વિના મૃત્યુ પામ્યો પરંતુ એક વિધવા છોડી ગયો. જમીનદારના ચાર પુત્રોના વંશજો દ્વારા જમીનદારી પરના તેના ટાઈટલને નકારી કાઢવામાં આવ્યું હતું. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે સનદ એક કરાર સમાન છે જેના દ્વારા સંયુક્ત કુટુંબ વિભાજિત કરવામાં આવ્યું હતું અને છેલ્લા ધારકના મૃત્યુ પર તેની વિધવા જમીનદારી માટે હકદાર હતી. આ કિસ્સામાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે જમીનનું વિભાજન કર્યા પછી, સનદના પક્ષકારો ઘરેણાંનું વિભાજન કરવા આગળ વધ્યા અને આ સંજોગ એ ધારણા સાથે અસંગત હતો કે દસ્તાવેજ માત્ર જાળવણીના બદલામાં જાળવણી પ્રદાન કરવાના હેતુથી કરવામાં આવ્યો હતો. આ કેસની હકીકતો પરથી તે સ્પષ્ટ છે કે કુટુંબ પાસે જમીનદારી સિવાયની અન્ય સહ-ભાગીદારી મિલકતો હતી અને વિવાદમાં જમીનદારી પૌત્રના હિસ્સામાં તેની અલગ મિલકત તરીકે આવી હતી. કેસમાં અન્ય સામગ્રીઓ હતી જે દર્શાવે છે કે આ કુટુંબના સભ્યો વચ્ચે સંપૂર્ણ

વિભાજન હતું.

આગળના કિસ્સામાં એક અવિભાજ્ય જમીનદારી ત્રણ અવિભાજિત હિંદુ ભાઈઓમાંથી સૌથી મોટાને મળી હતી. તેણે તેના બીજા ભાઈને જમીનદાર તરીકે નિયુક્ત કરતા દસ્તાવેજનો અમલ કર્યો. સાધનમાં વર્ણવવામાં આવ્યું છે કે જો મૃતકની વિધવા કે જે ગર્ભવતી હતી તેણે પુત્રને જન્મ આપ્યો ન હોત પરંતુ પુત્રીને જન્મ આપ્યો હોત, તો તેને અને તેના સંતાનને જમીનદારીમાં કોઈ રસ ન હોત

જેમાંથી તેનો નાનો ભાઈ એકમાત્ર જમીનદાર હશે જે ત્રીજા ભાઈની જાળવણીની પણ મંજૂરી આપશે. વિધવાએ એક પુત્રીને જન્મ આપ્યો અને બીજા ભાઈએ જમીનદારી સંભાળી. ત્રીજો ભાઈ પણ સંતાન વિના મૃત્યુ પામ્યો. બીજા ભાઈના મૃત્યુ પર તેનો પુત્ર ઉત્તરાધિકારી બન્યો અને જમીનદારી તેને મળી જે એક વિધવા છોડીને મૃત્યુ પામ્યો. જમીનદારીનો ત્યાગ કરનાર મોટા ભાઈના પુત્રએ વિધવા સામે એસ્ટેટ પરત મેળવવા માટે દાવો કર્યો. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે સૌથી મોટા ભાઈ દ્વારા ચલાવવામાં આવેલ સાધન એ તેમના અને તેમના વંશજો માટે જમીનદારીમાંના તમામ હિતોનો ત્યાગ હતો, કાં તો સંયુક્ત કુટુંબના વડા તરીકે અથવા જુનિયર સભ્ય તરીકે અને પરિણામે તે બીજા ભાઈની અલગ મિલકત બની ગઈ અને વિધવા મોટા ભાઈની લાઈન કરતા તેમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવા હકદાર હતી.

જે દસ્તાવેજના અર્થઘટન પર આ નિર્ણય આપવામાં આવ્યો હતો તે આ

શરતોમાં હતો:-

"મને અને મારા સંતાનને ઉક્ત પલાયપટમાં કોઈ રસ રહેશે નહીં, પરંતુ તમે એકલા જ જમીનદાર હશો અને તે જ રીતે શાસન અને આનંદ માણશો, તે જ સમયે, નાના ભાઈ, પી. બોધગુરુસામી તેવર, જેને વંશાવળીમાં ચિન્નાસામી કહેવામાં આવે છે, અગાઉના કરાર મુજબ તેને અગાઉ સોંપવામાં આવેલ ગામ જાળવણીની મંજૂરી આપશે."

આ શબ્દોનો અર્થ સંયુક્ત કુટુંબના વડા તરીકે અથવા જુનિયર સભ્ય તરીકે પલાયપટમાંના તમામ હિતોના ત્યાગ તરીકે લેવામાં આવ્યો હતો. સૌથી નાના ભાઈ ચિન્નાસામીના અધિકારો સ્પષ્ટપણે આરક્ષિત હતા. એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે આ વ્યવહારની અસર ત્રણને બદલે બે ભાઈઓની ચોક્કસ એસ્ટેટ મિલકત બનાવવાની હતી, અલબત્ત, અવિભાજ્યતાની તેની તમામ ઘટનાઓ અને વંશના વિચિત્ર માર્ગ સાથે, અને એક તરફ મોટા ભાઈ અને બીજી તરફ બે નાના ભાઈઓ વચ્ચે સામાન્ય વિભાજનના કિસ્સામાં જેટલી અસરકારક રીતે કરવા માટે, અન્ય બેના હિસ્સામાં ચોક્કસ મિલકત પડી હતી. ડીડના અન્ય ખંડો અને હાજર સંજોગોએ તેના પર મૂકવામાં આવેલા બાંધકામને સંપૂર્ણ સમર્થન આપ્યું હતું.

છેલ્લા કિસ્સામાં સંયુક્ત હિંદુ કુટુંબની અવિભાજ્ય એસ્ટેટના ધારકે જાળવણી માટે તેના નાના ભાઈને મોકુરારી ગ્રાન્ટ આપી હતી. ગ્રાન્ટીએ એક અલગ ઘર બાંધ્યું, જે તેના ભાઈના ઘરથી દીવાલ દ્વારા વિભાજિત હતું, ત્યાં

તુલસી પિંડા અને ઠાકુરબારીની સ્થાપના કરી, અને તેના ભાઈથી અલગ રહેતો હતો. તેણે ગ્રાન્ટ પછી તેની પુત્રીના લગ્નનો ખર્ચ ઉઠાવ્યો. આ હકીકતો પર એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે ભાઈઓ વચ્ચે સંપૂર્ણ વિભાજન હતું, અને પરિણામે અવિભાજ્ય એસ્ટેટ ધારકની અલગ મિલકત બની ગઈ જેની વિધવા ઉત્તરાધિકાર મેળવવા અને જમીનદારીમાં વિધવાની એસ્ટેટ મેળવવા હકદાર હતી. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે પુરાવાઓ સ્પષ્ટપણે સાબિત કરે છે કે ઠાકુર રણજીત નારાયણ સિંહ અને તેમના ભાઈ ભૂપત નારાયણ સિંહ વચ્ચે પૂજા, ખોરાક અને એસ્ટેટમાં સંપૂર્ણ વિભાજન થયું હતું. અમારા મતે, આ કેસમાં આપવામાં આવેલ નિર્ણય તેમાં જાહેર કરાયેલ હકીકતો પૂરતો મર્યાદિત હોવો જોઈએ અને તે અવિભાજ્ય એસ્ટેટના કિસ્સામાં સામાન્ય રીતે લાગુ થઈ શકતો નથી જ્યાં કુટુંબના નાના સભ્યો માટે એકમાત્ર અધિકાર બચે છે તે છેલ્લા જમીનદારની લાઈનમાં રેખીય વારસદારોની નિષ્ફળતાના કિસ્સામાં ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા એસ્ટેટ લેવાનો અધિકાર છે. જુનિયર સભ્યો એસ્ટેટના વિભાજનની માંગ કરી શકતા નથી અને ન તો તેઓ રિવાજના આધારે સિવાય જાળવણીનો અધિકાર તરીકે દાવો કરી શકે છે, ન તો તેઓ એસ્ટેટના કબજા અથવા આનંદ માટે હકદાર છે.

અમારા મતે, મિલકતોની ફાળવણી દ્વારા આ કુટુંબના સભ્યો વચ્ચે વિભાજન શક્ય ન હતું કારણ કે કુટુંબની માલિકીની એકમાત્ર મિલકત અવિભાજ્ય જમીનદારી હતી જેનું વિભાજન કરી શકાતું ન હતું અથવા તેની માંગણી કરી શકાતી ન હતી. ઉત્તરાધિકારના હેતુઓ માટે અવિભાજ્ય એસ્ટેટ

સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત રહી નથી તે સ્થાપિત કરવા માટે કુટુંબના નાના સભ્યો તરફથી એસ્ટેટમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવાની તેમની તક છોડી દેવા માટે સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત ઇરાદો સાબિત કરવો જરૂરી છે. દરેક કિસ્સામાં, વાદી પર એવા સંતોષકારક આધારો રજૂ કરવાની જવાબદારી છે કે એસ્ટેટમાં પ્રતિવાદીની શાખાની સંયુક્ત માલિકી નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી જેથી તે છેલ્લા ધારકની શાખાની અલગ મિલકત બની ગઈ. લાગુ કરવા માટેની કસોટી એ છે કે શું

હકીકતો અવિભાજ્ય એસ્ટેટમાં કોઈપણ હિતનો ત્યાગ અથવા શરણાગતિ અથવા ઉત્તરાધિકારના અધિકારનો ત્યાગ અને જમીનદારી પર અલગ મિલકતનું પાત્ર અંકિત કરવાનો સ્પષ્ટ ઇરાદો દર્શાવે છે.

આ સંદર્ભમાં પ્રિવી કાઉન્સિલના કોનમ્મલ વિ. અન્નદાના(૧) માંના નિર્ણયનો સંદર્ભ લઈ શકાય. તે કિસ્સામાં ધારકના મૃત્યુ પર, તેનો મોટો પુત્ર માનસિક રીતે નબળો હોવાથી, તેના નાના પુત્રએ વર્ષ ૧૯૨૨ માં કુટુંબના પુખ્ત સભ્યો સાથેની ગોઠવણ દ્વારા જમીનદારીનો ઉત્તરાધિકાર મેળવ્યો. ત્યારબાદ એસ્ટેટ પિતાથી પુત્ર સુધી ૧૯૧૪ સુધી ઉતરી આવી જ્યારે જુનિયર શાખા લુપ્ત થઈ ગઈ અને શાખાના વરિષ્ઠ સભ્ય દ્વારા કબજો લેવામાં આવ્યો જેણે ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા તેનો દાવો કર્યો, જ્યારે છેલ્લા ધારકની માતાએ અલગ મિલકતના વારસદાર તરીકે એસ્ટેટનો દાવો કર્યો, અને એવું ઠેરવવામાં આવ્યું કે ૧૯૨૨ માં મોટા પુત્રને બાજુ પર રાખવાથી તેના વંશજો જુનિયર શાખાની નિષ્ફળતા પર ઉત્તરાધિકાર મેળવવા માટે કુટુંબના સભ્યો તરીકેના તેમના

અધિકારોથી વંચિત થતા નથી. આ કિસ્સામાં કુટુંબની એક શાખાને સંપૂર્ણ રીતે પસાર કરવામાં આવી હતી અને ઉત્તરાધિકાર આગામી જુનિયર શાખામાં નિહિત હતો છતાં જ્યારે તે શાખા નિષ્ફળ ગઈ, ત્યારે વરિષ્ઠ શાખાના સભ્યોને ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા જમીનદારીનો ઉત્તરાધિકાર મેળવવાનો અધિકાર હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું.

કલેક્ટર ઓફ ગોરખપુર વિ. રામ સુંદર માલ(૨) માં, હિન્દુનો ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા પૂર્વજોની અવિભાજ્ય એસ્ટેટ મેળવવાનો દાવો દાવામાં ચર્ચામાં હતો. કુટુંબ નિર્વિવાદપણે સંયુક્ત હતું. એવું જણાયું હતું કે મૃતક ધારક અને દાવેદારના સામાન્ય પૂર્વજ દાવા પૂર્વે ૨૦૦ વર્ષ જીવ્યા હતા, કે લાંબા સમય સુધી દાવેદારના કુટુંબની શાખા અને મૃતક ધારકની શાખા વચ્ચે પૂજા, ભોજન અને સામાજિક વ્યવહારમાં સંપૂર્ણ વિભાજન હતું, અને કે ધારકના મૃત્યુ પર દાવેદારે એ વાતનો વિવાદ કર્યો ન હતો કે મૃતકની વિધવા ઉત્તરાધિકાર મેળવવા હકદાર હતી. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે સંજોગોમાંથી એવું ગર્ભિત કરી શકાતું નથી

(૧) (૧૯૨૮) ૫૫ આઈ.એ. ૧૧૪.

(૨) (૧૯૩૪) આઈ.એલ.આર. ૫૬ અલ્હાબાદ ૪૬૮ (પી.સી.).

ઉપર જણાવેલ છે કે તે અધિકારના હેતુઓ માટે સંયુક્ત દરજ્જાને સમાપ્ત કરવા માટે ઉત્તરાધિકારના અધિકારનો ત્યાગ.

શ્રી રાજા લક્ષ્મી દેવી ગારુ વિ. શ્રી રાજા સૂર્ય નારાયણ ધાતરાજુ બહાદુર

ગારુ(૧) માં, છેલ્લા જમીનદાર ૧૮૮૮ માં કોઈ સંતાન વિના મૃત્યુ પામ્યા, અને જ્યારે તેમની વિધવા કબજામાં હતી, ત્યારે તેમના અને છેલ્લા જમીનદારના સામાન્ય પરદાદાના વંશજ દ્વારા કબજા માટે દાવો કરવામાં આવ્યો હતો. વાદીએ વિધવા સામે સંયુક્ત મિલકત ધરાવતા અવિભાજિત કુટુંબના સભ્ય તરીકે પોતાનો અધિકાર સ્થાપિત કરવાનો દાવો કર્યો હતો, જેણે આક્ષેપ કર્યો હતો કે તેના પતિ એકમાત્ર માલિક હતા. આના પુરાવા રૂપે તેણીએ વિભાજનની રચના તરીકે અમુક ગોઠવણો પર આધાર રાખ્યો હતો, એટલે કે ૧૮૧૬ માં, બે ભાઈઓ, જેઓ તે સમયે વારસદાર હતા, તેઓ સંમત થયા કે મોટો ભાઈ કબજો ધરાવશે, અને નાનાએ વારસાના પોતાના દાવાના સંતોષમાં ભરણપોષણ માટે તેને ફાળવેલ ગામ સ્વીકારવું જોઈએ; ફરીથી, કે ૧૮૬૬ માં, ચોથા જમીનદારે તેની બહેન દ્વારા તેના વારસા માટે તેની સામે લાવવામાં આવેલ દાવામાં, તેણીને સ્ટાઈપેન્ડ (વૃત્તિકા) ની ચુકવણી પર, તેના ભાઈના દાવામાં, અગાઉથી જ તેને એસ્ટેટના બે ગામ મંજૂર કર્યા પછી સમાધાન કર્યું; અને સમાધાન દ્વારા, આ બહેનના દાવાના પતાવટ પર શરતી બનાવવામાં આવ્યું હતું; ફરીથી, કે ૧૮૭૧ માં, ચોથા જમીનદારે તેના દ્વારા દત્તક લેવાની હકીકત સ્થાપિત કરવા માટે તેની સામે લાવવામાં આવેલ દાવા પેઝિંગમાં મૃત્યુ પામતા, તેની પુત્રી અને બે વિધવાઓ, જેઓ તેના મૃત્યુ પછી હયાત હતી, તેમના ભરણપોષણ માટે એક ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી, તેના ભાઈના ભરણપોષણ માટેની અગાઉની ગ્રાન્ટ માન્ય રહી હતી, દત્તક લેવાનું સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું, અને દાવામાં સમાધાન કરવામાં આવ્યું હતું. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે ગોઠવણમાં એવું કંઈ

નથી જે જમીનદારી સામાન્ય કુટુંબની મિલકતનો ભાગ રહેવા સાથે અસંગત હોય અને વારસાનો માર્ગ બદલાયો ન હતો. આ કેસની હકીકતો વર્તમાન કેસની હકીકતો કરતા ઘણી વધુ મજબૂત હતી. એક ગોઠવણ દ્વારા જમીનદારીમાંથી એક ગામ ભાઈઓમાંના એકને આપવામાં આવ્યું હતું તે માત્ર સંજોગો જમીનદારી સામાન્ય કુટુંબની મિલકતનો ભાગ રહેવા સાથે અસંગત ન હતા.

(૧) (૧૮૯૭) આઈ.એલ.આર. ૨૦ મદ્રાસ ૨૫૬ (પી.સી.).

નોંધાયેલા કેસમાં ભાઈ દ્વારા અમલમાં મુકાયેલ દસ્તાવેજ આ શરતોમાં હતો :-

"હું અથવા મારા વારસદારો તમારી અથવા તમારા વારસદારો સામે જંગમ અથવા સ્થાવર મિલકતના સંદર્ભમાં, અથવા કોઈ પણ વ્યવહારના સંદર્ભમાં ક્યારેય કોઈ દાવો કરીશું નહીં. આપણા પિતાએ તમને બેલગામ જમીનદારીનો કબજો આપ્યો હોવાથી, હું અથવા મારા વારસદારો તમારી અથવા તમારા વારસદારો સામે ઉક્ત જમીનદારીના સંદર્ભમાં કોઈ દાવો કરીશું નહીં."

તેમના લોર્ડશિપ્સ દ્વારા એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે આ દસ્તાવેજો દ્વારા કરવામાં આવેલી ગોઠવણમાં એસ્ટેટને સંયુક્ત અથવા સામાન્ય કુટુંબ મિલકતની શ્રેણીમાંથી બહાર કાઢવાના ઈરાદાના પૂરતા પુરાવા મળ્યા નથી જેથી કરીને તે આવી મિલકત પર લાગુ પડતા કાયદાના નિયમો સિવાય અન્યથા

ઉતરી શકે, કે ગોઠવણ મિલકતના તે કાનૂની પાત્રના ચાલુ રહેવા સાથે તદ્દન સુસંગત હતી, કે મોટા ભાઈએ કુટુંબની એસ્ટેટના કબજાનો આનંદ માણવાનો હતો, અને નાના ભાઈએ ભરણપોષણ માટે ફાળવેલ ગામ તેના એવા અધિકારોના સંતોષમાં સ્વીકાર્યું જે માટે તે પોતાને હકદાર માનતો હતો અને તે હકીકતમાં કૌટુંબિક મિલકતના આનંદની રીત માટેની ગોઠવણ સિવાય બીજું કંઈ ન હતું જે વંશના માર્ગને બદલતું ન હતું.

પ્રસ્તુત કેસમાં પુરાવા નજીવા અને અનિર્ણિત છે અને ઉપર જણાવેલા દસ્તાવેજો પરથી નાના સભ્યો અથવા કુટુંબના અન્ય કોઈ સભ્યના કુટુંબને તોડી પાડવા અને વિભાજિત કરવા અને ઉત્તરાધિકારની તેમની અપેક્ષા છોડી દેવાના કોઈ ઈરાદાનું અનુમાન લગાવી શકાય નહીં. બીજી તરફ, ૧૮૮૯ અને ૧૮૯૦ માં કુટુંબના સભ્યો દ્વારા કરવામાં આવેલા નિવેદનો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે તેમાંથી કોઈનો પણ જમીનદારી પરના વારસાના પોતાના અધિકારો છોડી દેવાનો કોઈ ઈરાદો ન હતો. કૌટુંબિક ગોઠવણના કોઈપણ પાછળના તબક્કે મનની આ સ્થિતિમાં કોઈ ફેરફાર થયો ન હતો. સુંદર પંડિયાએ ૯મી જાન્યુઆરી, ૧૮૮૯ ના રોજ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે કુટુંબની ઈચ્છા હતી કે વિધવા, એસ્ટેટનો પ્રભારી હોવી જોઈએ અને તેના પછી આગામી વારસદાર સફળ થવો જોઈએ અને તે કંદસામી હતો. કંદસામીએ કહ્યું કે તે આગળ હતો

વારસદાર, કુટુંબ અવિભાજિત છે. સમાધાનમાં આ નિવેદનનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેમનો ઈરાદો જો કંદસામીની લાઈન લુપ્ત થઈ જાય તો

જમીનદારી લેવાના પોતાના અધિકારો જાળવી રાખવાનો હતો.

શ્રી પાઠકે ત્યારબાદ અલગ ઢ્રષ્ટિકોણથી પોતાનો કેસ રજૂ કર્યો. તેમણે આગ્રહ કર્યો કે કંદસામી પાસે જમીનદારી અથવા તેના કોઈ પણ ભાગને હસ્તાંતરિત કરવાની સત્તા છે અને હસ્તાંતરણના કૃત્ય દ્વારા તે તેની લાઈન નિષ્ફળ જવા પર જમીનદારી પર દાવો કરવા માટે અન્ય સભ્યોમાં નિહિત ઉત્તરજીવિત્વના અધિકારને હરાવી શકે છે. તેવી જ રીતે તેમણે કહ્યું કે તે કુટુંબના જુદા જુદા સભ્યોમાં અવિભાજ્ય એસ્ટેટનું વિભાજન કરી શકે છે અને પ્રસ્તુત કેસમાં તે તેણે કર્યું હોવાનું માની લેવું જોઈએ. દલીલ, જોકે બુદ્ધિગમ્ય છે, ભ્રામક છે. અવિભાજ્ય એસ્ટેટનું વિભાજન લાવવાનો અધિકાર ધારક પાસે રહેલી હસ્તાંતરણની સત્તા પરથી અનુમાનિત કરી શકાતો નથી. અવિભાજ્ય એસ્ટેટના કિસ્સામાં સભ્યોમાં તેને વિભાજિત કરવાની સત્તા અસ્તિત્વમાં નથી, જોકે ધારકમાં તેને હસ્તાંતરિત કરવાની સત્તા છે અને એક સત્તાના અસ્તિત્વ પરથી બીજી સત્તાનું અનુમાન કરી શકાતું નથી, કારણ કે તે એસ્ટેટની પ્રકૃતિ અને પાત્ર માટે વિનાશક છે અને તેને વિભાજ્ય મિલકત બનાવે છે જે વિભાજન માટે સક્ષમ છે.

અમને લાગે છે કે કંદસામી કુટુંબથી અલગ થવાનો ઇરાદો રાખવાને બદલે તેના આચરણ દ્વારા કુટુંબની એકતાને મજબૂત કરી રહ્યો હતો. કૌટુંબિક વ્યવસ્થા દ્વારા તેણે કોઈ શંકા વિના પોતાની જાતને સંયુક્ત કુટુંબની જમીનદારી માટે હકદાર આગામી વ્યક્તિ તરીકે જાહેર કરાવવામાં સફળતા મેળવી, પરંતુ તેણે તેને

પોતાની અલગ મિલકતમાં રૂપાંતરિત કરવાનો કોઈ ઈશાદો દર્શાવ્યો નહીં. તેણે વિધવાના હુમલાથી બચાવીને કુટુંબ માટે એસ્ટેટને સાચવી જે તેને પોતાના પતિની વસિયત હેઠળ અને કુટુંબની વિરુદ્ધ લેવા માંગતી હતી. તેણે જે દાવો દાખલ કર્યો અને જેનું આખરે સમાધાન થયું તેના દ્વારા તેણે વિધવાના જીવનકાળ દરમિયાન તેના આનંદ માણવાના અધિકારના બલિદાને કુટુંબની એસ્ટેટ પરના તે હુમલાને સફળતાપૂર્વક ટાળ્યો. તેણે આ વ્યવસ્થા દ્વારા સુંદર પંડિયાના વારસદાર તરીકેના તેના ટાઈટલ પરના હુમલા સામે પણ પોતાની જાતને સુરક્ષિત કરી. તેના કાર્ય દ્વારા જમીનદારીના સંબંધમાં કુટુંબમાં પ્રવર્તતા વંશીય જ્યેષ્ઠાધિકાર (lineal primogeniture) નો નિયમ મજબૂત રીતે સ્થાપિત થયો હતો. સંજોગોમાંથી એવું તારણ કાઢવું અન્યાયી અને અયોગ્ય હશે કે ૧૮૯૦ માં કંદસામીની ક્રિયાઓ કોઈપણ રીતે કુટુંબના હિતોના વિરોધમાં હતી. કારણ કે તે સમગ્ર રીતે કુટુંબના લાભ માટે કાર્ય કરી રહ્યો હતો તેની ક્રિયાઓને તમામ સભ્યો દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને તેઓએ વ્યવસ્થામાં પોતાને માટે ભરણપોષણની જોગવાઈ મેળવી લીધી. તેણે કમુલુઅમ્માલ સામે દાખલ કરેલા દાવામાં તેણે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં આક્ષેપ કર્યો કે તે અવિભાજિત હિંદુ કુટુંબના સભ્ય તરીકે જમીનદારીનો દાવો કરી રહ્યો હતો અને તે સ્થિતિમાં જ તેણે તેની સાથે સમાધાન કર્યું અને તેના મૃત્યુ પછી એસ્ટેટનો કબજો મેળવવા સંમત થયો.

કંદસામીના મૃત્યુ પછી જ્યારે જમીનદારી વારસામાં કામરાજ II પાસે આવી, ત્યારે તેણે પણ તેના પૂર્વજના પગલે ચાલ્યો. એસ્ટેટના તેના સંચાલન સમયગાળા દરમિયાન તેણે પત્નાઈ જમીનો પાછી મેળવીને તેનો અમલ કરવાનો

પ્રયાસ કર્યો જે સમાધાન હેઠળ એસ્ટેટમાંથી કમુલુને સંપૂર્ણ રીતે મળી ગઈ હતી. તે તેના પ્રયત્નોમાં સફળ રહ્યો હતો જોકે પ્રસ્તુત કેસના નિર્ણયના પરિણામે આ દિશામાં તેની મહેનત નિર્થક સાબિત થઈ છે કારણ કે રિલીઝ ડીડ છેતરપિંડીથી દૂષિત હોવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું છે.

આપેલા કારણોસર અમે ઠેરવીએ છીએ કે ૧૮૯૦ માં કરવામાં આવેલી વ્યવસ્થા સંયુક્ત કુટુંબના સભ્યો વચ્ચે વિભાજનનો પુરાવો આપે છે અથવા કુટુંબની બીજી શાખામાં પુરૂષ વંશીય વારસદારોની નિષ્ફળતા પર ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા ઉત્તરાધિકારની તેમની અપેક્ષા છોડી દેવાનો કુટુંબના જુનિયર સભ્યોનો ઈરાદો સાબિત કરે છે તેવું માનવા માટે કોઈ સંતોષકારક કારણો નથી. કુટુંબના સભ્યો વચ્ચે વિભાજન હતું કે કેમ તે પ્રશ્ન મુખ્યત્વે હકીકતનો પ્રશ્ન છે અને નીચેની અદાલતોએ તે સાબિત થયું નથી તેવું ઠેરવ્યું હોવાથી, તે તારણને ખલેલ પહોંચાડવા માટે કોઈ માન્ય આધારો નથી. તેથી ચિન્નથાઈનો જમીનદારી માટેનો દાવો યોગ્ય રીતે અમાન્ય ઠેરવવામાં આવ્યો છે.

કુલશેકરના જમીનદારીના દાવા વિશે, તેને નીચેની બે અદાલતોમાં એ આધાર પર નામંજૂર કરવામાં આવ્યો છે કે ડીડ ઓફ રિલીઝ, પ્રદર્શન પી-૧૭, બીજી શાખા લુપ્ત થવા પર એસ્ટેટ લેવાના ત્રીજી શાખાના ઉત્તરજીવિત્વના અધિકારને નાબૂદ કરતું નથી અને દસ્તાવેજને સુંદર પંડિયાના ભાગ પર તેની શાખાના ઉત્તરાધિકારના અધિકારને સોંપવાના ઈરાદાના પુરાવા તરીકે વાંચી શકાય નહીં. એવું પણ ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે માન્ય ત્યાગ તરીકે કાર્યરત થવા

માટે રિલીઝ કુટુંબના વડાની તરફેણમાં અથવા કુટુંબના તમામ સભ્યોની તરફેણમાં કરવામાં આવી ન હતી. એમાં કોઈ શંકા નથી કે અવિભાજ્ય એસ્ટેટ ધરાવતા સંયુક્ત કુટુંબનો સભ્ય પોતાના અને પોતાના વારસદારો વતી ઉત્તરાધિકારના પોતાના અધિકારનો ત્યાગ કરી શકે છે; પરંતુ આવો કોઈ પણ ત્યાગ તમામ સભ્યોના લાભ માટે કાર્યરત હોવો જોઈએ અને શરણાગતિ કુટુંબની તમામ શાખાઓની તરફેણમાં અથવા કુટુંબના વડાની તરફેણમાં તેના તમામ સભ્યોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા હોવી જોઈએ. અહીં આ દસ્તાવેજ મૃત કોપાર્સેનરની વિધવાની તરફેણમાં કરવામાં આવ્યો હતો જે કોપાર્સેનરી માટે અજાણી વ્યક્તિ હતી, કારણ કે કામરાજ I ના મૃત્યુ સમયે કુટુંબ નિર્વિવાદપણે સંયુક્ત હતું. એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે હાઈકોર્ટ સમક્ષ પક્ષકારો દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણને ધ્યાનમાં રાખીને કે રિલીઝ ડીડ અને સમાધાન માત્ર એક જ વ્યવસ્થાનો પુરાવો આપે છે જેમાં તમામ સભ્યો વાસ્તવમાં પક્ષકારો હતા, એવું માનવું જોઈએ કે સુંદર પંડિયા દ્વારા તેના અધિકારોની શરણાગતિ કુટુંબના વડા કંદસામીની તરફેણમાં કરવામાં આવી હતી અને તેણે કુટુંબની જમીનદારીમાં ત્રીજી શાખાના અધિકારો નાબૂદ કર્યા હતા. જોકે, અમને લાગે છે કે કંદસામી સુંદર પંડિયા સાથે વ્યવહાર કરવામાં તેની સામે વ્યક્તિગત રીતે નિર્દેશિત હુમલા સામે પોતાના ઉત્તરાધિકારના અધિકારનું રક્ષણ કરી રહ્યો હતો અને તેને એક ગામ સોંપવા સંમત થઈને તેને ખરીદવામાં સફળ રહ્યો. બંને અલગ-અલગ આધારો પર કુટુંબના વડા હોવાનો દાવો કરી રહ્યા હતા અને બંને ભારપૂર્વક જણાવી રહ્યા હતા કે જમીનદારી સંયુક્ત કુટુંબની છે. સમાધાનમાં કંદસામી પોતાના લાભ માટે કાર્ય

કરી રહ્યો હતો અને કુટુંબ વતી સુંદર પંડિયા સાથે કોઈ સોદો કરી રહ્યો ન હતો. એક યા બીજાને વારસો મળવાથી કુટુંબને કોઈ નુકસાન થઈ શક્યું ન હોત. ભલે તે ગમે તે હોય, અમને લાગે છે કે નિર્ણય

આ કેસનો આધાર ઉપર દર્શાવેલ વિચારણાઓ કરતાં વધુ નક્કર પાયા પર રાખી શકાય છે. કુલશેકરનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા શ્રી રાઘવનનો સ પૂર્ણ ભાર ઉપર જણાવેલ કલમ ૫ માં સમાવિષ્ટ દસ્તાવેજના શબ્દો પર હતો. સુંદર પંડિયાએ આ કલમ દ્વારા એવી શરત મૂકી કે વિધવાની મિલકત તરીકે દર્શાવેલ મિલકત પર તેને કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં. સુંદર પંડિયા પછી સંમત થયા હતા કે વિધવાએ જમીનદારી સંપૂર્ણપણે જાળવી રાખવી જોઈએ, તેનું મન વસિયતથી પ્રભાવિત હતું. પાછળથી કંદસામીના દાવામાં થયેલા સમાધાન દ્વારા જે વિધવાને સંપૂર્ણપણે આપવામાં આવ્યું હતું તેને પત્નાઈ જમીનો સિવાય જીવન એસ્ટેટમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યું હતું અને કંદસામીને સાચા વારસદાર તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. તેથી રિલીઝ ડીડના વર્ણનને સમાધાન ડીડની શરતો અને નિયમોના પ્રકાશમાં વાંચવા પડશે અને તેમાંથી યોગ્ય અનુમાન એ છે કે સુંદર પંડિયાએ કુટુંબના સૌથી વરિષ્ઠ સભ્ય તરીકે તરત જ જમીનદારી પરના તેના અધિકારોનો ત્યાગ કર્યો હતો પરંતુ તેણે ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા તેમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવાના તેના આકસ્મિક અધિકારનો ત્યાગ કર્યો ન હતો જો અને જ્યારે પ્રસંગ ઉભો થાય. એ સારી રીતે સ્થાયી છે કે રિલીઝના સામાન્ય શબ્દોનો અર્થ એ નથી કે ત્યારે મુકવામાં આવેલા અધિકારો સિવાયના અન્ય અધિકારો છૂટા કરવામાં આવ્યા છે અને જ્યારે તેનો અમલ કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે

પક્ષકારોના ધ્યાનમાં જે સંજોગો હતા તેના પૂરતા મર્યાદિત હોવા જોઈએ: ડીરેક્ટર્સ વગેરે ઓફ એલ. એન્ડ એસ.ડબલ્યુ. રાય. કું. વિ. રિચાર્ડ ડોડ્રીજ બ્લેકમોર(૧) જુઓ. તે કેસમાં એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે રિલીઝમાં સામાન્ય શબ્દો તે વસ્તુઓ પૂરતા મર્યાદિત છે જે ખાસ કરીને પક્ષકારોના ધ્યાનમાં હતી જ્યારે રિલીઝનો અમલ કરવામાં આવ્યો હતો. આ નિયમ ઇંગ્લેન્ડની જેમ ભારતમાં પણ સારો કાયદો છે. નોર્ટન ઓન ડીઝ્સમાં પૃષ્ઠ ૨૦૬ (બીજી આવૃત્તિ) પર સમાન નિયમ નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યો છે:-

"રિલીઝના સામાન્ય શબ્દો હંમેશાં તે વસ્તુ અથવા તે વસ્તુઓ પૂરતા મર્યાદિત હોય છે જે ખાસ કરીને પક્ષકારોના ધ્યાનમાં હતી જ્યારે રિલીઝ આપવામાં આવી હતી, ભલે તેનો ઉલ્લેખ વર્ણનોમાં કરવામાં આવ્યો ન હોય."

(૧) એલ.આર. ૪ એચ.એલ. ૬૧૦.

હેલશામની એડિશન ઓફ હેલ્સબરીઝ લોક ઓફ ઇંગ્લેન્ડ, વોલ્યુમ ૭ માં, ફકરા ૩૪૫ પર આ નિયમ નીચેના શબ્દોમાં જણાવવામાં આવ્યો છે :-

"રિલીઝના સામાન્ય શબ્દોનું અર્થઘટન આસપાસના સંજોગોના સંદર્ભમાં કરવામાં આવશે અને દસ્તાવેજના ઉદ્દેશ્ય અને હેતુને પ્રભાવિત કરવા માટે વર્ણનો અને સંદર્ભ દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવશે. રિલીઝનું અર્થઘટન એવી હકીકતો પર લાગુ પડતું હોવાનું માનવામાં આવશે નહીં

જેનું લેણદારને જ્યારે તે આપવામાં આવ્યું હતું ત્યારે કોઈ જ્ઞાન ન હતું."

ચૌધરી ચિંતામણી સિંહ વિ. શ્રીમતી નૌલુખો કુનવારી(૧) માં, જ્યાં દસ્તાવેજનો મુસદ્દો લગભગ પ્રદર્શન પી-૧૭ જેવી જ શરતોમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે જોકે સમાધાનની અરજીના શબ્દો વાંચવા માટે સક્ષમ છે કે જાણે અમલકર્તાઓ ગુંગોરના તાલુકામાં અને તેના માટેના તમામ અધિકારો છોડી દેતા હોય, છતાં તેમના લોર્ડશિપ્સના મતે આવ્યવહાર તાલુકાના વિભાજનના પરિણામી અધિકાર અને હિસ્સાના દાવાને માફ કરવાના કરાર કરતાં વધુ ન હતો અને એસ્ટેટનું પાત્ર અથવા તે જે રીતે ઉતરવાનું હતું તે બદલવાનો કોઈ ઈરાદો ન હતો. વર્ષ ૧૮૯૦ માં પક્ષકારો તેમના ભવિષ્યના ઉત્તરજીવિત્વના અધિકારો વિશે બિલકુલ વિચારતા ન હતા. સુંદર પંડિયાએ આ રિલીઝ દ્વારા શું કહ્યું હોવું જોઈએ તે એ છે કે "હું કંદસામીની તરફેણમાં પરિષ્ઠ સભ્ય તરીકેના મારા વર્તમાન અધિકારો છોડી રહ્યો છું જેને હું સંયુક્ત હિન્દુ કુટુંબના સભ્ય તરીકે જમીનદારીના સાચા વારસદાર તરીકે ઓળખું છું." કંદસામીએ તેના દ્વારા તેના ટાઈટલની માન્યતાના બદલામાં તેને ડોમ્બાચેરી ગામ આપવા સંમત થયા. કંદસામીની લાઈન મરી જાય તો જમીનદારીનું શું થશે તે ત્યારે પક્ષકારોની જાણમાં નહોતું.

આપેલા કારણોસર અમારો અભિપ્રાય છે કે રિલીઝ દ્વારા સુંદર પંડિયાએ તેના અધિકારો અથવા કંદસામીની લાઈન લુપ્ત થવાના કિસ્સામાં ઉત્તરજીવિત્વ દ્વારા જમીનદારીમાં ઉત્તરાધિકાર મેળવવાનો તેની શાખાના અધિકારોનો ત્યાગ

કર્યો ન હતો. તેથી અમે ઠેરવીએ છીએ કે

(૧) (૧૮૭૪) ૨ આઈ.એ. ૨૬૩.

નીચેની અદાલતોમાં કુલશેકરનો દાવો યોગ્ય રીતે નકારવામાં આવ્યો હતો અને રાજયાનો દાવો યોગ્ય રીતે મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો.

પરિણામે આ તમામ અપીલો નિષ્ફળ જાય છે અને ખર્ચ સાથે ફગાવી દેવામાં આવે છે.

અપીલો ફગાવી દેવામાં આવી.

સિવિલ અપીલ નં. ૨૮ અને ૨૯/૧૯૪૯ માં અપીલકર્તા માટે, સિવિલ અપીલ નં. ૩૦, ૩૨ અને ૩૩/ ૧૯૪૯ માં ૧લા સામાવાળા માટે અને સિવિલ અપીલ નં. ૩૧/ ૧૯૪૯ માં ૨જા સામાવાળા માટે અને સિવિલ અપીલ નં. ૩૧/૧૯૪૯ માં ૩જા સામાવાળા માટે એજન્ટ: એમ. એસ. કે. શાસ્ત્રી.

સિવિલ અપીલ નં. ૩૧ થી ૩૩/૧૯૪૯ માં અપીલકર્તા માટે, સિવિલ અપીલ નં. ૨૮, ૨૯/૧૯૪૯ માં ૧લા સામાવાળા માટે અને સિવિલ અપીલ નં. ૩૦/ ૧૯૪૯ માં ૨જા સામાવાળા માટે એજન્ટ: એમ. એસ. કે. આયંગર.

સિવિલ અપીલ નં. ૩૦, ૮૯, અને ૯૦/૧૯૪૯ માં અપીલકર્તા માટે, સિવિલ અપીલ નં. ૩૧/ ૧૯૪૯ માં ૧લા સામાવાળા માટે અને સિવિલ અપીલ નં. ૨૮, ૨૯, ૩૨ અને ૩૩/ ૧૯૪૯ માં ૨જા સામાવાળા માટે એજન્ટ: એસ.

સુબ્રહ્મણ્યમ.

સિવિલ અપીલ નં. ૮૯ અને ૯૦/૧૯૪૯ માં ૧૯૫૧ અને ૨૪૫
સામાવાળાઓ માટે એજન્ટ: વી. પી. કે. નામ્બિયાર.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====